AUTTAMINEN PALKITSEE

Tutkimus Pornaisten seurakunnan diakonian vapaaehtoistyöstä

Saana Tourunen

Opinnäytetyö, syksy 2013

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonisen sosiaalityön

suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) - diakoni

TIIVISTELMÄ

Tourunen, Saana. Auttaminen palkitsee. Tutkimus Pornaisten seurakunnan diakonian vapaaehtoistyöstä. Diak Etelä, Järvenpää, syksy 2013, 58 s., 1 liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK)- diakoni.

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää, mikä motivoi Pornaisten seurakunnassa toimivia vapaaehtoisia tekemään vapaaehtoistyötä. Halusin myös tarjota joitakin ideoita vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen.

Tiedonkeruumenetelmänä käytin informoitua kyselyä. Jaoin kyselylomakkeet vapaaehtoisille Pornaisissa järjestetyssä työnohjauksellisessa kokoontumisessa. Analyysimenetelmänä käytin sisällönanalyysiä.

Tutkimukseni tulos oli, että motivoivimmaksi tekijäksi vapaaehtoiset kokivat auttamisen palkitsevuuden. Antaessaan saa - teema nousi selvästi esille monista vastauksista. Motivaatiota lisääväksi tekijäksi koettiin yhteiset kokoontumiset ja yhdessäolo muiden vapaaehtoisten kanssa. Vapaaehtoistoimintaan kaivattiin selkeää, säännöllistä työnohjausta tai jonkinlaista yhteistä purkuhetkeä.

Pornaisten seurakunnan vapaaehtoistyön kehittämisessä oleellisin asia olisi huomioida ihmisten erilaiset tavat motivoitua. Olisikin tärkeää tarjota monenlaisia vaihtoehtoja vapaaehtoistyön tekemiseen.

Asiasanat: vapaaehtoistoiminta, motivaatio, altruismi, evankelisluterilainen kirkko

ABSTRACT

Tourunen, Saana. Helping rewards. Study of voluntary work in Pornainen church. 58 p., 1 appendix. Language: Finnish. Järvenpää, Autumn 2013. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of the thesis was to find out what motivates the volunteers of the Pornainen church to do voluntary work. Other intension was to offer some ideas about how the voluntary activities could be improved, in order to maintain the motivation of the volunteers in the future.

The data collection method was informed inquiry. The questionnaires were distributed to the volunteers in a supervision meeting held in Pornainen. The analysis method was content analysis.

The result of the research was that the most motivating factor for the volunteers was the reward that they experienced from the work. Helping rewards - theme emerged clearly from many answers. Feedback from the work was seen as a factor that increases the motivation.The volunteers hoped a regular supervision or moments to unload their feelings raised from the work in a group.

Developing the voluntary work in Pornainen church the most important thing would be noticing people's different ways to motivate. It would be important to provide a wide range of options for voluntary work.

Keywords: voluntary work, motivation, altruism, the Evangelical Lutheran Church

SISÄLTÖ

1 LÄHTÖKOHTA TUTKIMUKSELLE……6

2 VAPAAEHTOISTOIMINTA……..8

2.1 Vapaaehtoistoiminta yhteiskunnan voimavarana……..8

2.2 Suomen evankelis-luterilainen kirkko yhteiskunnallisena toimijana….11

2.3 Vapaaehtoistoiminta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa……..12

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS……15

3.1 Tutkimuksesta ja tutkimusprosessista yleisesti……...15

3.2 Tutkimustehtävä……16

3.3 Informoitu kysely tutkimusmenetelmänä……..17

3.4 Aineiston käsittely ja analyysi……18

3.5 Tutkimusympäristö ja tutkimuksen kohderyhmä……19

4 MOTIVAATIO VAPAAEHTOISTYÖSSÄ……22

4.1 Joka tekee ilolla, on onnellinen – motivoitumisen positiivinen kierre...23

4.2 Motivoituminen vapaaehtoistyöhön……...24

4.2.1 Altruismi vastaan egoismi……26

4.2.2 Yeangin timanttimalli……28

4.3 Motivaation säilymiseen vaikuttavat tekijät…….....29

4.4 Motivaation loppuminen ja loppuun palaminen……31

4.5 Työnohjauksen merkitys motivaation tukemisessa…….....33

5 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELUA……34

5.1 Motivaatio vapaaehtoistyöhön…….....34

5.1.1 Antaessaan saa - auttaminen palkitsee…….....35

5.1.2 Halu auttaa - periaatteellinen auttaminen……..36

5.1.3 Yhdessäolo, arjen rytmittäjä ja sisällöntuottaja,
paikka omassa seurakunnassa - itsekkäät auttamismotiivit……...37
5.2 Vapaaehtoistyön haasteet……..39
5.3 Seurakunta taustayhteisönä……...39
5.4 Työnohjaus, koulutus ja palautteen saaminen…….....40
5.5 Vaikuttamismahdollisuudet ja kehittämisehdotukset……..41
6 MOTIVAATIO – VAPAAEHTOISTYÖN KIVIJALKA……..43
6.1 Tulosten arviointi ja johtopäätökset……...43
6.2 Kehittämisideoita Pornaisten seurakunnan vapaaehtoistoimintaan….45
6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys……..48
6.4 Jatkotutkimushaasteita……49
LÄHTEET…… 51
LIITE 1……..55

1 LÄHTÖKOHTA TUTKIMUKSELLE

Tutkimukseni lähti liikkeelle ollessani Pornaisten seurakunnassa seurakuntaharjoittelussa viime keväänä. Pohdin ääneen, että haluaisin löytää harjoitteluuni liittyvän aiheen opinnäytetyötäni varten. Kaiken pohdinnan jälkeen päädyin vapaaehtoistyön tutkimiseen sekä omasta mielenkiinnosta aihetta kohtaan että seurakunnan diakonin innostamana.

Aihe on ajankohtainen ja käytännönläheinen: se nousee suoraan Pornaisten seurakunnan tosielämän tarpeista. Vapaaehtoisuus ilmiönä on niin mielenkiintoinen, että huomasin asian innostavan minua sitä enemmän mitä pidemmälle työssäni pääsin.

Tutkimukseni tarkoitus oli selvittää Pornaisten seurakunnassa toimivien vapaaehtoisten motiiveja tehdä vapaaehtoistyötä. Tutkin motiiveja, koska halusin tarjota seurakunnalle jotakin kättä pidempää avuksi vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen. Nykyisten vapaaehtoisten motivaation säilyminen ja toisaalta uusien ihmisten rekrytoiminen ovat vapaaehtoistoiminnan tulevaisuuden kannalta tärkeimpiä asioita. Halusin tietää, mikä motivoi ja mikä taas syö motivaatiota. Tämän takia motivaatio muodostui tässä tutkimuksen keskeiseksi tekijäksi.

Tutkimukseni on tutkimusotteeltaan kvalitatiivinen tutkimus. Aineistonkeruu tapahtui informoidulla kyselyllä. Aluksi ajattelin haastatella muutamaa ihmistä, mutta lopulta päädyin aineiston mahdollisimman suuren kattavuuden vuoksi kyselylomakkeeseen.

Tutkimuksessani oli tarkoitus ymmärtää ihmisten kokemuksia. Niinpä valitsin tulosten analyysimenetelmäksi sisällönanalyysin. Tarkastelin tekstiä yhtäläisyyksiä ja eroja etsien sekä tiivistäen.

Tutkimukseni alussa avaan aiheeseen liittyviä käsitteitä tutkimukseni teoreettiseksi pohjaksi. Käsitteeni liittyvät vapaaehtoistyöhön ja motivaatioon. Esittelen myös tutkimuksen toteuttamisen eri vaiheet ja kerron prosessistani tarkemmin. Tutkimustuloksia tarkastelen ja pohdin työni loppupuolella.

Tutkimustulosten ja omien havaintojeni pohjalta ehdotan ideoita vapaaehtois-toiminnan kehittämiseksi Pornaisten seurakunnassa. Tutkimukseni tarkoitus on toimia inspiroijana toiminnan kehittämiseen.

2 VAPAAEHTOISTOIMINTA

2.1 Vapaaehtoistoiminta yhteiskunnan voimavarana

Professori Marianne Nylund ja tutkija Anne Birgitta Yeung (2005, 15) määrittelevät vapaaehtoistoiminnan näin: se on palkatonta, vapaasta tahdosta kumpuavaa yleishyödyllistä toimintaa, joka on usein jonkin tahon organisoimaa (Nylund & Yeung 2005, 15). Suomen mielenterveysseuran kehittämiskoordinaattori Suvi-Tuuli Porkan (2009, 60) mukaan vapaaehtoistoiminta on ihmisten auttamista ja tukemista tavallisen ihmisen taidoilla. Vapaaehtoistoiminnaksi voidaan määritellä yksittäisten ihmisten ja yhteisöjen hyväksi tehty työ, josta työntekijä ei saa rahallista korvausta, joka tehdään ilman pakkoa ja jota ei pidetä velvollisuutena perhettä tai sukua kohtaan. Kyse ei ole puuhastelusta vaan yhtä tärkeästä työstä kuin palkkatyö. Käsitteitä vapaaehtoistyö ja vapaaehtoistoiminta käytetään sujuvasti rinnakkain. (Porkka 2009, 60.)

Useampi kuin joka kolmas suomalainen on joskus luovuttanut aikaansa yhteiselle hyvälle toimimalla vapaaehtoisena esimerkiksi jossakin järjestössä tai seurakunnassa. Lisäksi on suuri joukko niitä, jotka eivät ole osallistuneet vapaaehtoistoimintaan, mutta osallistuisivat, jos heitä pyydettäisiin. Silti melkein jokaisessa vapaaehtoistyötä organisoivassa tahossa mietitään: mistä löytää lisää aktiiveja ja miten sitouttaa heidät pysymään mukana toiminnassa? Niinpä olisikin aiheellista uskaltaa katsoa peiliin ja pohtia: miten me toimijoina voisimme kehittää toimintaamme niin, että se olisi puoleensavetävämpää ja vapaaehtoisystävällisempää? (Tennilä 2010, 5.)

Ihmisiä on helpompi saada mukaan vapaaehtoistoimintaan, joka on suunniteltu nimenomaisesti heidän, eikä järjestävän tahon, lähtökohdista käsin. Myös vapaaehtoistehtävien selkeä paketointi sopiviksi kokonaisuuksiksi on tärkeää. Tällaisessa ”paketoinnissa” vapaaehtoistyön ohjeistus, aikataulutus ja ohjaus on selkeästi suunniteltu ja koottu paketiksi, joka tarjoaa uudemmillekin aktiiveille helpon väylän tarttua toimintaan. Tehtävien paketointi tehostaa seurakunnan tai

yhdistyksen toimintaa ja tarjoaa yhä useammalle vapaaehtoiselle mahdollisuuden osallistua. (Halonen 2010, 9–10.) Osallistumisen helppous on merkittävä asia, sillä auttaminen on monille ihmisille harrastus ja harrastukseen osallistumisen tulee olla helppoa (Mänttäri 2013, 3).

Pitkään mukana olleilta ja vahvasti sitoutuneilta vapaaehtoistyön aktiiveilta saattaa helposti unohtua, ettei uusi vapaaehtoinen olekaan valmis uhraamaan koko elämäänsä vapaaehtoistyöhön. Vaatimuksena ei siis pitäisi missään nimessä olla ”kaikki tai ei mitään” -mentaliteetti. Vapaaehtoistyön puitteissa olisi todennäköisesti mahdollista tehdä paljon enemmän, jos useampi henkilö voisi osallistua vapaaehtoistyöhön vähän nykyistä pienemmällä panoksella. Olisiko mahdollista tarjota vapaaehtoistyötä aktiiville, joka olisi valmis tekemään työtä palkatta vaikkapa puoli tuntia viikossa? Toisaalta myös heille, jotka haluavat käyttää runsaasti aikaansa vapaaehtoistoimintaan, pitäisi olla mielekästä tekemistä tarjolla. Vapaaehtoistoiminnan kentällä tarvitaankin siis enemmän erikokoisia tehtäviä, jotka ottavat paremmin huomioon ihmisten erilaiset elämäntilanteet sekä mahdollisuudet osallistua toimintaan. Vapaaehtoisen kannalta on tärkeää, että työstä, tehtävänkuvasta, tavoitteista ja aikataulusta, tehdään suullinen tai kirjallinen vapaaehtoissopimus. Kukaan meistä ei varmasti aloittaisi palkkatyössäkään ilman työsopimusta, josta selviää, mihin työntekijänä sitoutuu ja toisaalta, mihin työnantaja sitoutuu. Vapaaehtoissopimus antaa vapaaehtoistyölle raamit, josta työntekijälle selviää työn kannalta oleelliset asiat. (Halonen 2010, 10–16.)

Nylundin ja Yeungin (2005, 28) mukaan pätkävapaaehtoisuuden lisääntyminen on selkeä muutostrendi vapaaehtoistoiminnan saralla. Säännöllinen, tiheä, pitkäkestoinen vapaaehtoisuus on pitkään ollut hallitseva vapaaehtoisuuden muoto. Toisaalta pätkävapaaehtoisuus on tullut meille tutuksi jo suomalaisessa talkooperinteessä, jolla on pitkä historia. Nykypäivästä hyvän esimerkin pätkävapaaehtoisuudesta antaa esimerkiksi Yhteisvastuukeräys, johon joka vuosi saadaan rekrytoitua tuhansittain vapaaehtoisia kerääjiä. Osa viehätyksestä perustuu juuri siihen, että vaikka henkilö antaisi aikaansa vain muutaman tunnin vuodessa, kyse on jatkuvasta perinteestä. (Nylund & Yeung 2005, 28.)

Nylund ja Yeung (2005, 31) jatkavat, että vapaaehtoistoiminnan tulevaisuuden kannalta oleellisin kysymys on: kuinka saamme uusia ihmisiä jatkossakin sitoutumaan vapaaehtoistoimintaan? Kiinnostus vapaaehtoistyötä kohtaan vaihtelee eri ikäryhmissä, mutta jopa kaksi kolmesta ei-vapaaehtoistoimijasta on sitä mieltä, että pyydettäessä hekin lähtisivät toimintaan mukaan. Vaikka vain pieni osa toteuttaisi puheensa, kyseessä on valtava rekrytointipotentiaali. Onnistuneessa rekrytoinnissa sekä organisoivan tahon että yksilön toiveet kohtaavat. Parhaiten ihmisiä saadaan todennäköisesti innostumaan, kun on tarjolla monipuolisia, eripituisia projekteja tai mahdollisuus tapahtuma-vapaaehtoisuuteen. Kasvoista kasvoihin ja tuttujen kautta tapahtuva rekrytointi on hidasta, mutta epäilemättä tehokkainta toimintaan sitoutumisen kannalta. (Nylund & Yeung 2005, 31.)

Filosofian tohtori Aaro Harjun (2005, 67) mukaan vapaaehtoistoiminta ilmentää aktiivista kansalaisuutta konkreettisimmillaan. Ihmisestä tulee kansalainen, kun hän suuntautuu itsestä ulospäin, astuu yhteisölliselle näyttämölle. Aktiiviseksi kansalaisuus muuttuu, kun ihminen kohtaa muita ihmisiä, osallistuu, toimii, välittää muista ihmisistä ja vaikuttaa omassa yhteisössään tai laajemmin yhteiskunnassa. Toisaalta myös identiteetti on oleellinen osa aktiivista kansalaisuutta. Se antaa ihmiselle viitekehyksen oman paikan hahmottamiseen ihmisyhteisössä ja yhteiskunnassa, ja näin ollen hyvän lähtökohdan yhteisön energisoivana jäsenenä toimimiseen, yhteisen hyvän tavoittelemiseen. Ihmisyhteisöt voivat hyvin vain, jos niissä tunnetaan mielenkiintoa kanssaihmisistä, heidän hyvän elämän edellytyksistään. Näin välittämisen kehä laajenee itsestä ja toisista lähiyhteisöön, yhteiskuntaan ja myös globaalille tasolle. (Harju 2005, 67–70.)

Kuten Nylund ja Yeung (2005, 13) esittävät, vapaaehtoistoiminta on dynaaminen yhteiskunnan sara, joka sekä seuraa yhteiskunnallisia trendejä että saa aikaan niitä itse. Siinä kohtaavat ihmisten kaipuu yhdessä tekemiseen, auttamiseen ja osallisuuteen. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa ihmiselle merkityksellisyyttä sekä antamisen ja saamisen elämyksiä. Suomessa on paljon puhuttu viime vuosina vapaaehtoistoiminnasta kansalaisten tarjoamana voimavarana. Kansalaistoiminta on nähty mahdollisuutena vähentää julkisia palveluja. Tässä keskustelussa vapaaehtoisten oma ääni on kuulunut vähiten. Vaikka Suomi yhä saatetaan mainita vapaaehtoistoiminnan kehitysmaana, maamme on kuitenkin

vapaaehtoistoiminnan aktiivisuudessa hyvää tasoa. Esimerkiksi kirkon piirissä tehtävä vapaaehtoistyö on meillä eurooppalaista kärkikastia. (Nylund & Yeung 2005, 13–14.)

2.2 Suomen evankelis-luterilainen kirkko yhteiskunnallisena toimijana

HelsinkiMission kansalaistoiminnan johtaja Henrietta Grönlundin ja tutkija Anne Birgitta Pessin (2011, 229) mukaan kirkot ovat perinteisesti olleet keskeisiä yhteiskunnallisia toimijoita koko Euroopan tasolla ja näin on ollut myös Suomessa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon rooli on jo 1800–1900 -luvuilla muuttunut valtionkirkosta kansankirkoksi. Vastuu monista palveluista siirtyi näin ollen kirkolta valtiolle ja kunnille. Kirkon kansankirkkoasemaan perustuva oikeus kerätä jäseniltään veroja, tietyt yhteiskunnalliset tehtävät, kuten hautausmaiden ylläpito pitävät sitä kuitenkin yhä osin osana julkista sektoria - tai ainakin lähellä sitä. Toisaalta kirkko on myös lähellä kansalaisyhteiskuntaa, joka viittaa kansalaisten omaehtoiseen, järjestäytyneeseen yhteiskunnalliseen toimintaan tai siihen liittyviin instituutioihin. Kansalaisyhteiskunnan käsite on hyvin lähellä kolmannen sektorin käsitettä. Kansalaisyhteiskunta tarkoittaa siis markkinoiden ja julkisen sektorin ulkopuolista mutta kuitenkin yhteiskunnallista toimintaa. Mikä on kirkon rooli tässä suomalaisen auttamistoiminnan kentässä? (Grönlund & Pessi 2011, 229–230.)

Tampereen seurakuntayhtymän diakoniajohtaja Matti Helin, professori Heikki Hiilamo ja Diakonia-ammattikorkeakoulun lehtori Ulla Jokela (2010, 12) toteavat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien diakoniatyön ja erityisesti niiden antaman aineellisen avun olevan lähellä kolmannen sektorin toimintaa. Kirkon toiminnan katsotaan olevan lähinnä kolmannen sektorin ja julkisen sektorin rajapinnalla, jossa osa työstä on viranomaistehtävää ja toiminnallinen puoli, kuten diakonia, kolmannen sektorin toimintaa. Yhteiskunnallisen termistön mukaisesti voisi sanoa, että kyseessä on epävirallinen mutta erittäin laaja sosiaali- ja terveystyö. Seurakuntien tekemä diakonityö on sangen väljästi normitettua,

sillä luterilaiset seurakunnat ovat toiminnan ja talouden osalta itsenäisiä. Diakoniatyön olemassaolon kannalta keskeisintä on, että kirkkolain (KL 4 § 1) mukaan seurakunnissa on oltava diakonian virka. Työtä määritellään tarkemmin paikallisseurakunnissa laadituilla diakonian, diakoniajohtokunnan tai vastaavan sekä diakonian viran johtosäännöissä. Palkatun diakoniatyöntekijän lisäksi diakonia kuuluu kirkkojärjestyksen (KJ 4 § 3) mukaan jokaiselle seurakuntalaiselle elämäntapana ja asenteena. Diakoninen elämänasenne konkretisoituu spontaanina lähimmäisenrakkautena sekä vapaaehtoistyönä arkisen elämän keskellä. (Helin ym. 2010, 12, 47.)

2.3 Vapaaehtoistoiminta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa

”Kaikki, minkä te tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille.” (Matt. 7:12) Tämä Matteuksen evankeliumin kohta sopii mielestäni erityisen hyvin ohjeeksi kirkon vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoiminnassa seurakuntalaiset antavat lahjaksi omaa osaamistaan ja aikaansa yhteiseksi hyväksi (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.). Seurakunnissa ja järjestöissä on tarjolla paljon tehtäviä, joihin ei tarvita erityiskoulutusta - tahto toimia ja auttaa riittää. Ilman koulutusta voi toimia vaikkapa ystävänä ja tukihenkilönä vanhukselle tai maahanmuuttajanuorelle. Toisaalta, jos vapaaehtoistoiminnassa tarvitaan erityistä perehdyttämistä, on useissa seurakunnissa järjestetty vapaaehtoistyön peruskursseja. Erikoistuneempaa koulutusta ja haastavimpia tehtäviä on tarjolla etenkin lapsi- ja nuorisotyön sekä diakonian tehtävissä. Kirkolla on jo vuosikymmeniä ollut olemassa yksityiskohtaisempia ohjelmia mm. pyhänkoulunopettajien, kerhonohjaajien, rippikoululeirien isosten, diakoniatyön lähimmäisten ja Palvelevan puhelimen päivystäjien kouluttamista varten. (Tutustu ja tule mukaan vapaaehtoistoimintaan! i.a.)

Kuten Grönlund ja Pessi (2011, 231) kirjoittavat, diakoniatyö on kirkon järjestyneen ja institutionalisoitunein auttamismuoto. Institutionaalisen toimintansa ohella kirkko pyrkii edistämään ihmisten toteuttamaa auttamistoimintaa opetustensa

ja arvomaailmansa kautta. Konkreettisin esimerkki tästä on kirkon organisoima vapaaehtoistoiminta. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa toimii karkeasti arvioiden n.160 000 vapaaehtoista. Vapaaehtoisena voi toimia muun muassa yhteisvastuukerääjät, kuorolaiset, luottamushenkilöt, yhteiskunnallinen tukitoiminta, lapsi- ja nuorisotyön vapaaehtoiset ohjaajat, isoset, lähetystyön vapaaehtoiset ja diakonian ja lähetystyön ryhmien ohjaajat. Suosituimpia seurakuntien vapaaehtoistoiminnan muotoja ovat siis Yhteisvastuukeräys, kuorotoiminta sekä erilaiset lapsi- ja nuorisotyön tehtävät. Viime aikoina suosiotaan ovat kasvattaneet erilaiset lähimmäispalvelun muodot, etenkin vanhusten ystävänä tai auttajana toimiminen. Kirkon vapaaehtoistoiminta profiloituu tiettyihin väestöryhmiin: melko iäkkäät (enemmistö naisia) ja nuoret osallistuvat työikäistä aikuisväestöä enemmän. Sama kaava näkyy kirkon toiminnassa laajemminkin: nuoret aikuiset ja työikäinen aikuisväestö ovat vähemmistö toiminnassa. (Grönlund & Pessi 2011, 231–234.)

Diakoni Karolina Puuska (2012, 121) toteaa, että diakoniatyössä on runsaasti ryhmiä. Ryhmätoiminta on säilyttänyt kärkiasemansa vuodesta toiseen diakonityön kentällä. Vapaaehtoisten osuus on näissä ryhmissä huomattava. Vapaaehtoiset ovat löytäneet paikkansa mm. diakoniapiireissä ja eläkeläisten ryhmissä. Edelleen tällä alueella on kehittämisen varaa. (Puuska 2012, 121.)

Puuska (2012, 122) lisää, että diakoniatyön ryhmätoimintaa koordinoi ja ohjaa yleensä seurakunnan diakoniatyöntekijä. Ryhmätoiminnan laajentamisen näkökulmasta olisi tärkeä kehittää vapaaehtoisten ryhmänohjaajien osuutta diakoniatyön ryhmien ohjaajina. Tällöin diakoniatyöntekijän harteille jäisi ryhmien koordinointi ja valvonta sekä vapaaehtoisten ohjaajien laadukas kouluttaminen. Vastuu toiminnan turvallisesta toteuttamisesta on kuitenkin aina seurakunnan työntekijällä. Seurakunta kantaa toiminnasta aina vastuun, oli se vapaaehtoisten tai työntekijöiden ohjaamaa. Säännöllinen palautekeskustelu tai työnohjaus, millä nimellä missäkin puhutaan, on tarpeen säännöllisin väliajoin. Yleisimmin vapaaehtoiset toimivat työntekijöiden apuna ja heidän ohjauksessaan. Ryhmätoiminnan kehittämisessä on tärkeää huomioida paikallinen tarve ja laadukas suunnittelu. Samojen ryhmien jatkaminen vuodesta toiseen vain perinteen vuoksi, koska ”näin on ennenkin tehty”, ei ole tarkoituksenmukaista. Alueen tarpeiden ja muutosten huomioiminen on erittäin tärkeää tarkoituksenmukaisen

toiminnan kannalta. Muutokset ympäröivässä yhteiskunnassa vaativat diakoniatyöntekijää kehittämään ryhmätoimintaa niin, että erilaiset uudet kohderyhmät tavoitettaisiin. (Puuska 2012, 122–123.)

Tutkimukset ovat osoittaneet kaikenikäisten suomalaisten olevan auttamishaluisia ja kiinnostuneita vapaaehtoistoiminnasta. Myös kirkon organisoima vapaaehtoistoiminta kiinnostaa suomalaisia. Kirkon vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneita on jopa kolmannes suomalaisista. Vapaaehtoistoimintaa onkin kehitetty kirkossa aktiivisesti. Myös vapaaehtoistoimintaa kehittäviin projekteihin ja uusiin toimintatapoihin on satsattu entistä enemmän. Tästä on esimerkkinä Suurella Sydämellä – hanke. Vapaaehtoistoiminta on myös painopiste niin kirkon yhteisessä, vuonna 2008 esitellyssä Meidän kirkko – strategiassa kuin monien paikallisseurakuntienkin toimintasuunnitelmissa. Kirkko on korostanut entisestään rooliaan yksittäisten ihmisten auttamishalun kanavoijana institutionaalisen auttamistoimintansa ohella. Tällöin kirkko toimii kansalaisyhteiskunnan ytimessä. (Grönlund & Pessi 2011, 234.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuksesta ja tutkimusprosessista yleisesti

Tutkimuksen aiheen valinta on ollut pitkä ja polveileva prosessi. Aloittaessani seurakuntaharjoittelun Pornaisten seurakunnassa tämän vuoden tammikuussa päätin, että etsin harjoitteluni aikana jonkin hyvän aiheen opinnäytetyöhöni. Olin näin ollen alusta asti tuntosarvet ojossa etsimässä aihetta.

Pornaisten seurakunnalla, kunnalla ja eri yhteisöillä oli ollut yhteinen vapaaehtoistyön kehittämisprojekti vuosina 2007–2008. Seurakunnan diakoni Päivi Liu oli projektin organisoijana. Perehdyin Liun työhön ja keskustelimme aiheesta. Pikkuhiljaa minulle selvisi, että opinnäytetyöni aihe on vapaaehtoistyö. Rajasin työn koskemaan vapaaehtoisten motivaatiota ja motivoimista yksilön kokemusten näkökulmasta. Tarkoituksena oli löytää ideoita toiminnan kehittämiseen ja mahdollisesti myös uusien vapaaehtoisten rekrytoimiseen.

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Professori Sirkka Hirsjärven, lehtori Pirkko Remeksen ja dosentti Paula Sajavaaran (2009, 161) mukaan lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään lähestymään tutkimuskohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Yleisesti ottaen kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä löytää tai paljastaa tosiasioita, ei niinkään todentaa jo olemassa olevia väittämiä. Tämän vuoksi lähtökohtana ei ole teorian tai hypoteesin testaaminen vaan aineiston monipuolinen tarkastelu. Sitä, mikä on tärkeää, ei tällöin määrää tutkija. Pyrin tutkimuksessani löytämään motiiveja, jotka innostavat vapaaehtoistyöntekijöitä osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. Lisäksi halusin etsiä keinoja vapaaehtoisten motivaation ylläpitämiseen. Halusin löytää jotain uutta tietoa, sellaista, jota voi oikeasti hyödyntää kehitettäessä seurakunnan vapaaehtoistoimintaa. Aineisto on kerätty luonnollisesta, todellisesta tilanteesta, mikä on yksi kvalitatiivisen tutkimuksen tunnuspiirteistä. (Hirsjärvi ym. 2009, 161–164.)

Aiheeni on ajankohtainen ja tärkeä, sillä toive työhön tuli suoraan harjoitteluseurakunnastani. Toivon, että tutkimuksestani on hyötyä Pornaisissa tehtävää vapaaehtoistoimintaa kehitettäessä. Kehitettävääähän löytyy aina. Vapaaehtoistoiminta on jatkuvassa liikkeessä, kutistuu ja paisuu, elää yhteiskunnan muutosten mukana.

Opinnäytteen olisi hyvä olla rajaukseltaan mieluummin suppea ja syvällinen kuin laaja ja pinnallinen. Hyvä lopputulos edellyttää, että työn lähtökohdat ovat tekijälleen selvät ja rajatut. On parempi olla umpirealisti kuin tavoitella taivaita. Lisäksi aiheen olisi hyvä olla ajankohtainen ja tärkeä. (Hakala 2004, 29–31.)

Aiheen selkeä rajaaminen onkin ollut vaikeinta. Kiinnostun helposti aina vain uusista asioista ja unohdan työn todellisen tehtävän. Siksi pyrinkin työtä tehdessäni esittämään itselleni välillä kysymyksen: liittyykö tämä todella aiheeseeni? Pyrin oppimaan tässä työssä rajaamista ja aiheiden karsimista, toisin sanoen pysymään asiassa.

3.2 Tutkimustehtävä

Puhun tutkimuksessani tutkimustehtävästä, en tutkimusongelmasta. Kuten Hirsjärvi ym.(2009, 126) toteaa, usein käsitettä tutkimusongelma ei haluta käyttää, vaan puhutaan mieluummin tutkimustehtävästä, joka asetetaan yleisellä tasolla.

Tutkimukseni tarkoitus oli selvittää Pornaisten seurakunnassa toimivien vapaaehtoisten motivaatiota tehdä vapaaehtoistyötä. Halusin myös selvittää haasteet, joita vapaaehtoiset ovat kokeneet urallaan sekä tarjota kehittämisideoita, jotka auttaisivat vapaaehtoisten motivoimiseen edelleen sekä uusien vapaaehtoisten rekrytoimiseen.

Ennakko-oletukseni oli, että vapaaehtoistoimijan motiivit tehdä vapaaehtoistyötä ovat sekä altruistisia eli epäitsekkäitä että egoistisia eli itsekkäitä. Tämä ennakko-oletukseni perustui täysin omaan kokemukseeni vapaaehtoistyöstä. Olen

tehnyt vapaaehtoistyötä sekä Suomessa että ulkomailla ja motiivit osallistumiseeni ovat olleet molemmissa aivan erilaiset, mutta etupäässä itsekkäät, toissijaisesti myös epäitsekkäät. Etupäässä olen itse kaivannut seikkailua ja toisaalta halunnut tehdä jotain yhteiseksi hyväksi. Halusin tutkimuksellani tarkistaa vapaaehtoisten näkökulman siihen, mihin suuntaan vapaaehtoistyötä kannattaisi kehittää Pornaisten seurakunnassa sekä ehdottaa myös omia kehittämisideoita teorioiden ja omien havaintojeni pohjalta.

3.3 Informoitu kysely tutkimusmenetelmänä

Tutkimusmenetelmää valittaessa on tärkeää pohtia tarkkaan, mitkä menetelmät tuovat parhaiten vastauksen asetettuihin tutkimustehtäviin sekä perustella hyvin menetelmän valinta. Päädyin valinnassani informoituun kyselyyn. Informoitu kysely tarkoittaa sitä, että tutkija jakaa kyselylomakkeet henkilökohtaisesti ja informoi tutkimuksen tarkoituksesta, selostaa kyselyä ja vastaa mahdollisiin kysymyksiin. Vastaajat täyttävät kyselyn rauhassa omalla ajallaan ja palauttavat lomakkeet postitse tai johonkin sovittuun paikkaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 196–197.)

Aineiston keruu tapahtui kyselylomakkeilla, jotka jaoin vapaaehtoisille Pornaisissa erään vapaaehtoisen kotona pidetyssä työnohjauksellisessa kokoontumisessa 6.6.2013. Esittelin ensin tutkimussuunnitelmani, jaoin kaavakkeet ja pyysin postittamaan kyselylomakkeen minulle. Kyselylomakkeen mukana jaoin valmiiksi postimerkillä varustetun kirjekuoren. Halusin antaa jokaiselle vastaajalle aikaa ja rauhaa syventyä kyselyyn kotona. Takarajaksi kyselyn palauttamiseen asetin 14.6.2013. Aikaa oli siis reilu viikko miettiä ja kirjoittaa. Kyselylomakkeita jaettiin yhteensä 33 kappaletta.

Aluksi tarkoituksenani oli käyttää menetelmänä teemahaastattelua, mutta asiaa tarkemmin mietittyäni päädyin informoituun kyselyyn sen nimettömyyden ja saavuttavuuden vuoksi. Halusin saada mahdollisimman rehellistä tietoa niin monilta ihmisiltä kuin mahdollista. Uskoin, että ihmiset uskaltavat vastata rehel-

lisemmin ja avoimemmin, kun he pysyvät nimettöminä. Toisaalta saavuttavuus oli toinen oleellinen asia. Halusin saada mahdollisimman kattavan otoksen. Tällöin tutkimustuloksesta vapaaehtoistoiminnan suunnitteluun saatava hyöty olisi todellinen.

Kyselytutkimuksen etuna on, että sillä voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Menetelmä on toisin sanoen tehokas, koska se säästää tutkijan aikaa ja vaivaa. Lisäksi, jos lomake on suunniteltu huolellisesti, aineiston käsittely ja analysointi on suhteellisen helppoa. Myös kustannukset pysyvät hyvin aisoissa. Tulosten tulkinta voi kuitenkin osoittautua hieman ongelmalliseksi. Tutkija ei voi myöskään varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. Tutkijalle ei selviä myöskään se, olivatko vastausvaihtoehdot vastaajan näkökulmasta onnistuneita. Niinpä hyvän lomakkeen laatiminen onkin kyselytutkimuksessa kaiken a ja o. Tutkijalla pitää olla aiheesta riittävästi taustatietoa, jotta kyselylomakkeesta saa onnistuneen. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.)

3.4 Aineiston käsittely ja analyysi

Aineiston analyysissa käytin laadullisen tutkimuksen metodeja. Hirsjärven ym. (2009, 224) mukaan analyysitavat voidaan karkeasti jakaa kahteen: selittämiseen pyrkivä lähestymistapa sekä ymmärtämiseen pyrkivä lähestymistapa. Pääperiaate on helppo: valitaan sellainen analyysitapa, joka tuo parhaiten vastauksen tutkimustehtävään. Laadullisessa tutkimuksessa erityisesti analyysi koetaan usein vaikeaksi, sillä vaihtoehtoja on paljon, eikä tarkkoja sääntöjä ole olemassakaan. Aineistoon tutustuttaessa ja teemoittaessa tutkija tekee usein alustavia valintoja analyysimenetelmistä. (Hirsjärvi ym. 2009, 224.)

Minun tutkimuksessani oli tarkoitus ymmärtää ihmisten kokemuksia. Niinpä valitsin analyysimenetelmäksi sisällönanalyysin.

Sisällönanalyysissa tekstiä tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien sekä tiivistäen. Sisällönanalyysin avulla tutkittavasta tekstistä pyritään muodos-

tamaan tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset laajempaan kontekstiin ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. Laadullisessa sisällönanalyysissa aineisto ensin pilkotaan pieniin osiin, käsitteellistetään ja lopuksi järjestellään uusiksi uudenlaiseksi kokonaisuudeksi. Sisällönanalyysi voidaan tehdä joko aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Erona on analyysin ja luokittelun perustuminen joko aineistoon tai valmiiseen teoreettiseen viitekehykseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Minun tutkimuksessani analyysi perustui aineistoon.

Analysoinnin jälkeen on vuorossa työn kiinnostavin osuus eli tulosten tulkinta ja selittäminen. Tulkinnalla tarkoitetaan sitä, että tutkija pohtii analyysin tuloksia ja tekee niistä omat johtopäätöksensä. Tulkinta on analyysissa esiin nousevien merkitysten selkiyttämistä ja synteesien tekemistä. Synteesit kokoavat yhteen pääseikat ja antavat vastaukset asetettuihin tutkimustehtäviin. Pitäisi pyrkiä vastaamaan kysymykseen, mitkä ovat olennaiset vastaukset tutkimuksen ongelmiin eli tutkimustehtäviin. Johtopäätökset perustuvat tutkijan laatimiin synteeseihin. Omien johtopäätösten tekeminen on koko tutkimuksen idea. Tutkijan tulee pohtia, mikä on saatujen tulosten merkitys tutkimusalueella ja laajemmassa mittakaavassa. (Hirsjärvi ym. 2009, 229–230.)

3.5 Tutkimusympäristö ja tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimusympäristönäni eli vapaaehtoistoiminnan organisoivana tahona oli Pornaisten seurakunta ja tarkemmin seurakunnan diakoniatyö. Pornainen on yli 5000 asukkaan muuttovoittoinen kunta Keski-Uudellamaalla. Pornaisten väkimäärä kasvaa nopeasti, mistä kertoo se, että parikymmentä vuotta sitten kunnan väkiluku oli noin puolet nykyisestä. Pornaisten seurakunnan jäsenmäärä on noin 4150. Pornaisten kunta on perustettu vuonna 1869 ja siellä on ollut Porvoon emäseurakuntaan kuulunut kappeli jo vuodesta 1729. Itsenäiseksi kirkkoherrakunnaksi Pornainen on erotettu vuonna 1896 Porvoon seurakunnasta. Seurakunnan esitteessä sanotaan, että Pornaisten seurakunnan perustehtävä

on ”auttaa ihmistä kasvamaan Jumalan tuntemisessa”. Tätä tehtävää seurakunta toteuttaa kohtaamalla alueen ihmiset kirkollisissa toimituksissa, palvelussa ja opetuksessa sekä luomalla yhteyttä ihmisten välille ja rohkaisemalla elämään kristittynä arjen keskellä. (Pornaisten kunta i.a. & Tietoa seurakunnasta i.a.)

Pornaisten seurakunnassa on ollut vahva vapaaehtoistoiminta jo vuosikymmenien ajan, jopa niin, että seurakunnassa ei ajoittain ole ollut diakoniatyöntekijääkään. Diakonian vapaaehtoiset ovat vuosien saatossa muun muassa järjestäneet vanhusten kirkkopyhiä, palvelupäiviä, adventtimyyjäisiä ja joulupaketteja myyjäisten tuotolla vanhuksille. Suunniteltukin on monenlaista. Esimerkiksi vuonna 1991 diakoniatyön johtokunta on ideoinut mummo- ja lastenvahtirengasta, nuorten palveluryhmää, naisten kunto- ja saunailtaa, särkyneiden sydänten kerhoa, yksinäisten leiripäivää ja joulujuhlaa, kesätoimintaa vanhuksille, perhekoulua ja avioliittoleiriä. Silloin työn painopiste oli yksinäiset ja syrjäytyneet sekä uudet paikkakunnalle muuttaneet perheet. Pornaisissa elää perinne, että uusille asukkaille viedään tuore ruisleipä ja tietopaketti seurakunnan ja kunnan toiminnasta. Viejinä ovat seurakunnan vapaaehtoiset. Mielestäni perinne on kaunis ja yksinkertaisuudessaan oivaltava. Ensimmäinen rovastikunnallinen vapaaehtoistyön peruskurssi pidettiin Pornaisissa vuonna 1999. Kurssin jälkeen aikuistyön johtokunta keskusteli erityisesti vapaaehtoistyön ja kotikäyntien merkityksestä sekä verkostoitumisesta eri yhteistyötahojen kanssa. Vuonna 2006 Pornaisten seurakunnassa luovuttiin johtokuntien työskentelystä ja diakonian vapaaehtoistyön kehittämisen tueksi päätettiin perustaa vuonna 2007 vapaaehtoistyön toimikunta. (Liu 2008, 8–11.)

Seurakunnan diakoni Päivi Liu on tehnyt vuonna 2007–2008 vapaaehtoistyön kehittämisprojektin seurakunnan silloisen strategian ja oman koulutuksensa tiimoilta. Seurakunnassa oli tuolloin vuonna 2007 strategiassa keskeisenä kysymykset: miten seurakuntalaisia autetaan löytämään oma paikkansa seurakunnassa, miten saadaan seurakuntalaiset toteuttamaan lähimmäisen rakkautta käytännössä ja millä tavoin vapaaehtoiset pääsevät mukaan toimintaan mielekkäällä tavalla? Liun työ on ollut koko ajan taustalla vaikuttamassa, kun olen suunnitellut ja toteuttanut omaa tutkimustani. Liun projektin tavoitteena oli vapaaehtoistyöntekijöiden innostaminen ja kouluttaminen sekä tukeminen työnohjauksen ja virkistymisen avulla. Lisäksi tavoitteena oli myös uusien vapaaehtois-

ten rekrytoiminen mukaan toimintaan, vapaaehtoistyön profiilin nostaminen sekä toimivan ystävävälityksen kehittäminen. (Liu 2008, 8.)

Tutkimukseni varsinaisena kohderyhmänä eli toimijoina ovat Pornaisten seurakunnan diakoniatyön vapaaehtoistyöntekijät. Jaoin kyselylomakkeet 33 vapaaehtoiselle, joista 18 palautti kyselyn minulle postitse. Tilaisuudessa, jossa jaoin kyselyt, oli paikalla 17 vapaaehtoista, joten siihen nähden vastausten määrä on aivan hyvä. Loput kyselylomakkeet jakoivat paikalla olleet vapaaehtoiset ja seurakunnan diakoni. Oletinkin, että saan vastaukset lähinnä heiltä, jotka olivat kyseisessä tilaisuudessa paikalla ja saivat suoran informaation ja pyynnön vastata. Kaikkiaan olin tyytyväinen vastausten määrään. Vastausprosentti oli noin 55 prosenttia.

4 MOTIVAATIO VAPAAEHTOISTYÖSSÄ

Harju (2010, 44) toteaa, että kansalaisyhteiskunnassa ihminen on kaiken lähtökohta ja keskipiste. Ihmisen motiivit, pyrkimykset, intohimot ja toiminnaksi muuttuva tarmo ovat perusta kaikelle muulle. Sysäys toimintaan lähtee yksilöstä, ihmisryhmästä ja yhteisöstä. Motiivit ovat toiminnan perimmäisiä syitä ja aikaansaajia. (Harju 2010, 44.)

Motivaation latinankielinen kantasana on moveo, joka viittaa liikuttamiseen. Motivaatio on siis jotakin, joka laittaa ihmisen liikkeelle, kohti päämäärää. Ilman motivaatiota olisimme paikoillemme jähmettyneitä. Motiivit ovat psyykkisiä vaikuttimia, syitä tiettyjen asioiden tekemiseen. Motiivit liittyvät haluihin ja tarpeisiin ja ovat läsnä kaikessa ihmisen toiminnassa. Motiivit vaikuttavat myös toiminnan energisyyteen. Ihmisen toimintaan vaikuttaa samanaikaisesti useita eri motiiveja. Tätä motiivien kokonaisuutta sanotaan motivaatioksi. (Rasila & Pitkonen 2010, 5; Harju 2010, 44; Kalakoski, Laarni, Paavilainen, Anttila, Halonen & Kreivi 2008, 15–16.)

Motiivit vaihtelevat tietoisen ja tiedostamattoman välillä. Emme ole aina tietoisia toimintaamme vaikuttavista motiiveista. Motiivit ovat yhteydessä myös tunteisiin, eikä niiden erottaminen aina ole helppoa. Esimerkiksi uteliaisuus voi olla vahva motiivi, johon liittyy myös tunteita, kuten jännittyneisyyttä. (Kalakoski ym. 2008, 16.)

Dosentti Petteri Niitamon (2005, 40) mukaan kannattaa kysyä itseltään mitä tekisin, jos palkkatyötä ei tarvitsisi tehdä ja toimeentulostakaan ei olisi huolta? Tämä ajatusleikki valottaa meille ideaa sisäisistä motiiveista, sellaisista sisäisistä liikuttajista, joiden toiminta perustuu sisäisiin kannusteisiin. Arkiviisaushan on kautta aikojen ”tiennyt”, että ulkoisten palkintojen tavoittelemisen lisäksi ihmisillä on paljon omia sisäisiä pyrkimyksiä, jotka eivät välttämättä liity lainkaan ympäristön tavoitteisiin, mutta joita tavoitellaan sitäkin suuremmalla innokkuudella. Arkiajatteluun sisältyy myös ajatus, että ihmisen toimintaa ohjaavat helposti nähtävät ja todettavat ulkoiset motiivit ja toisaalta taas sisäiset, vaikeammin

tunnistettavat motiivit. Motiiveista puhutaankin eniten silloin, kun ihmisen toimintaa ei ole ulkoapäin helppoa ymmärtää. Arkikeskustelussa puhutaan tällöin siitä, mitä henkilö todella haluaa ja mitä hän ulkoapäin katsottuna näyttää haluavan. (Niitamo 2005, 40.)

Motiiveja voidaan lähestyä usean eri tieteenalan näkökulmasta. Suurin osa motiivitutkimuksista löytyy psykologian alalta. Psykologiassa motiiveilla viitataan niihin ulkoisiin ja sisäisiin tekijöihin, jotka saavat ihmisen toimimaan. Historian saatossa käsitykset motivaatiosta ja motiiveista ovat psykologian alallakin vaihdelleet alkuaikojen reaktioiden erittelystä nykypsykologian kokonaisvaltaisempaan tapaan ymmärtää motiivit. (Yeung 2005, 84.)

Psykologian historian alkuaikoina 1900-luvun alussa ihmisen motivaatio pyrittiin selittämään mahdollisimman yksinkertaisten periaatteiden, kuten viettiteorioiden, avulla. Viettien ajateltiin olevan eräänlaisia toiminnan energianlähteitä. Näin ollen, mitä kauemmin jokin motiivi oli tyydyttämättä, sitä enemmän ihmiseen kasvoi energiaa, joka odotti purkautumista. Nykyaikainen motivaatiopsykologia syntyi vastareaktiona vanhoille suuntauksille. Fysiologisista perustarpeista on siirrytty psykologisiin ja sosiaalisiin tekijöihin. Nykyisin korostetaan ihmisestä itsestä lähtevien sisäisten tekijöiden merkitystä motivaatioon. Vaikka osa ihmisen toimintaan vaikuttavista motiiveista olisi tiedostamattomia, ihminen ohjaa toimintaansa ja muovaa motiivejaan pitkälti tietoisen tiedonkäsittelyn avulla. Nykyaikainen motivaatiopsykologia tutkii motiiveja ennen kaikkea keskeisenä osana ihmisen persoonallisuutta. (Kalakoski ym. 2008, 17–18.)

4.1 Joka tekee ilolla, on onnellinen – motivoitumisen positiivinen kierre

Usein motivaatio liitetään tehokkaaseen työntekoon. Ajatellaan, että motivoimalla työntekijöitä nämä saadaan työskentelemään mahdollisimman tehokkaasti. Oleellista onkin miettiä, voiko toista ihmistä motivoida? Vai onko motivaatio sittenkin sisäsyntyistä, johon kukin voi vaikuttaa vain omalta osaltaan? Entä

tarkoittaako motivoituminen vain tehokkuutta? Liittyvätkö positiiviset tunteet, kuten into, ilo ja uteliaisuus, motivaatioon? (Rasila & Pitkonen 2010, 5.)

Kun ihminen on motivoitunut, hän tekee työnsä tehokkaasti ja laadukkaasti, mutta ennen kaikkea hän suhtautuu tekemiseensä suurella innolla ja ilolla. Ihmisen nauttiessa toiminnasta sen itsensä vuoksi, ja sen tuntuessa vievän mukanaan ilman ponnisteluja, voidaan puhua flow- kokemuksesta. Tällöin ihminen on täysin keskittynyt ja kokee hallitsevansa omaa toimintaansa ja ympäristöään. Myös ajan- ja paikantaju häviää ja epäonnistumisen pelko ja tietoisuus itsestä katoavat. Flow- eli virtauskokemus voi olla ammatillisen kehittymisen ja harrastusten motivaatiolähde. (Kalakoski ym. 2008, 31; Rasila & Pitkonen 2010, 5–6.)

Ihmisen voi pakottaa tekemään jotakin, mutta häntä ei voi pakottaa tekemään sitä innokkaasti. Tahto tehdä jotakin syntyy ihmisessä itsessään. Toista ihmistä ei siis voi suoranaisesti motivoida, mutta hänen motivoitumistaan voi tukea monin tavoin. Jo Goethe sanoi aikoinaan ”Joka tekee ilolla ja iloitsee siitä, mitä hän on saanut tehdyksi, hän on onnellinen”. Motivaatio lisää työn iloa ja ilo taas lisää motivaatiota. Tällöin positiivinen kierre on syntynyt. (Rasila & Pitkonen 2010, 5–6.)

4.2 Motivoituminen vapaaehtoistyöhön

Kaiken kansalaistoiminnan perusta on vapaaehtoisuudessa. Ammattitaitoisinkin kansalaisjärjestö menettää merkityksensä, jos sen ainoat toimijat ovat palkkatyöläisiä. Siksi kysymys motivaatiosta osallistua vapaaehtoiseen ja yleishyödylliseen toimintaan on keskeinen kaiken kansalaistoiminnan kannalta. Vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatio muodostaa vapaaehtoistyön kivijalan. Keskeinen havainto on, että osallistumisen takana on lähes aina useita motivoivia tekijöitä ja nämä tekijät vaihtelevat samalla ihmisellä eri vaiheissa ja tilanteissa. Tämä kannattaa huomioida vapaaehtoistoimintaa suunniteltaessa. (Karreinen 2010, 34; Laitinen 2006, 6.)

Kun suomalaisilta on kysytty syitä osallistua vapaaehtoistoimintaan, tärkein syy osallistumiselle on ollut halu auttaa ja tehdä jotain hyödyllistä. Myös halu ilmaista tukensa jollekin asialle tai vaikuttaa johonkin paikalliseen asiaan ovat keskeisiä motiiveja tulla mukaan. (Karreinen 2010, 34.) Myös muutokset elämäntilanteessa, kuten eläkkeelle siirtyminen ja perhe-elämän muutokset, tuovat tilaa vapaaehtoiselle tehtävälle. Vapaaehtoisuus voi toimia myös korvikkeena työelämälle tarjotessaan tekemisen mahdollisuutta. Se antaa usein yhteisöön kuulumisen tunteen ja kokemuksen merkityksestä muille ihmisille. Se voi myös auttaa eläkkeelle siirtymisen murroksesta selviämisessä. Vapaaehtoisuus voi näin toimia jatkuvuutta ylläpitävänä voimana. (Sorri 2005, 137.)

Toiminnan tavoitteet ja sisältö vaikuttavat motivoitumiseen. Sisällön ja tavoitteet taas määrittelee arvopohja, jolle toiminta pohjautuu. Pelkän sopivan arvopohjan olemassaolo ei kuitenkaan useinkaan ole riittävä motivaatio lähteä mukaan toimintaan. Arvopohjaan vetoamalla usein kyllä kerätään uusia vapaaehtoisia. Tiedottamalla omasta toiminnastaan ja arvopohjastaan, kansalaisjärjestö pyrkii vahvistamaan ihmisten arvomaailmaa ja tätä kautta aikaansaamaan kipinän osallistumiseen. (Laitinen 2006, 7.)

Vapaaehtoistoimintaan liittyviä motiiveja tutkineen Yeungin mukaan vapaaehtoisten motivaatio on erityisen tärkeä tutkimuskohde kahdesta syystä. Ensiksikin vapaaehtoisen henkilökohtainen motivaatio on vapaaehtoistyön toteutumisen ydinasia. Vapaaehtoisuus, joustavuus, vapaamuotoisuus ja riippumattomuus -vapaaehtoistoiminnan ydinpiirteet- ovat samalla riski toiminnan jatkuvuudelle. Toiseksi, vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatio tarjoaa mahtavan tutkimusalueen myöhäismodernin ajan sitoutumista ja osallistumista koskevalle sosiologiselle pohdinnalle. Yeungin mukaan motivaatiotutkimus on vaativa tutkimusalue. Hänen mukaansa motiivien määritteleminen, eritteleminen ja tiedostaminen ovat hankalia sekä tutkijalle että tutkittaville. Kuinka tutkija voi pyrkiä muodostamaan vapaaehtoistoimijoiden motiiveista jonkinlaisen mallin? Vapaaehtoismotivaatio koetaan usein sekä käytännössä että teoriassa jonkinlaiseksi monitahoiseksi mysteeriksi. (Yeung 2005, 83–84.)

Yeungin (2005, 87) näkemyksen mukaan kyetäksemme ymmärtämään vapaaehtoistoiminnan motivaatiota, on motiivielementteinä huomioitava tulevaisuu-

teen liittyvät tekijät, sekä myös menneisyyteen ja nykyisyyteen liittyvät tekijät. Hänen näkemyksessään motivaation ja sitoutumisen käsitteet ovat käsikkäin. Yeung ei usko, että kukaan vaikkapa vapaaehtoistoiminnassa mukana oleva henkilö pystyisi tarkasti ja erittelevästi vastaamaan kysymyksiin: ”miksi aloitin tämän?” tai ”miksi jatkan tätä?”. (Yeung 2005, 87.)

Motivaatioteoreetikko Martin Ford (1992, 254) tarjoaa 17 periaatetta ihmisten parempaan motivoimiseen. Ennen kaikkea hän painottaa toiminnan mahdollistamisen ja kannustamisen merkitystä. Motivointiperiaatteiden listassa korostuvat motivaation kokonaisvaltaisuus, ympäristön merkitys, tavoitteiden aktivointi, yhtenäisyys, joustavuus, konkretia, haasteellisuus sekä monitavoitteisuus, optimismi, tunteiden läsnäolo, kannustaminen, kunnioittava asenne ja palautteen merkitys. Fordin periaatteista huokuu läpi motivaation kokonaisvaltaisuuden ja moninaisuuden painotus. (Ford 1992, 254–257.)

Vapaaehtoisten rekrytoinnissa ja sitouttamisessa on hyvä muistaa, että jokaisella yksilöllä on laaja kirjo motiiveja, ja tämä kirjo voi vaikuttaa osittain sisäisesti ristiriitaiseltakin. Motiivit ovat myös alati muuttuvia. (Yeung 2005, 97–98.)

4.2.1 Altruismi vastaan egoismi

Teologian tohtori Antti Raunion (2000, 47) mukaan altruismia kuvataan vastakohtana egoismille. Altruismi tarkoittaa lyhyesti sanottuna epäitsekkyyttä eli toisen huomioon ottavaa käyttäytymistä ja sellaista inhimillistä asennetta, jonka päämäärä on toisten ihmisten hyvän edistäminen ilman pyrkimystä oman edun turvaamiseen tai lisäämiseen. Altruismi on ennen kaikkea auttamiseen liittyviä tekoja ja sosiaalista toimintaa. Ihmisen altruistisuus on samanaikaisesti sekä itsestään selvää että sosiaalitieteiden eräs keskeisimmistä tutkimusongelmista. Ihmiset ovat sekä itsekkäitä että auttavaisia. Tutkimusten perusteella tiedetään, että itsekkyys vaihtelee sekä ryhmien sisällä että välillä, ja epäilemättä sama henkilö on toisissa tilanteissa itsekkäämpi kuin toisissa. Puhdas altruismi edellyttää, että toisten hyväksi tehtävään työhön ei liity pyrkimystä saavuttaa omalla

toiminnalla kiitosta, kunniaa tai vastapalveluksia. (Pessi & Oravasaari 2011, 71–72; Raunio 2000, 47.)

Altruismi on yksi vapaaehtoismotivaation suurimmista kiistakapuloista. Toiset tutkijat ovat sitä mieltä, että on erehdys pitää vapaaehtoisia pohjimmiltaan altruistisina. He näkevät vapaaehtoistyön paremminkin välineellisenä, ei-altruistisena, mutta ei kuitenkaan välttämättä itsekkäänä. Taas toisaalta altruismi on sisältynyt keskeisenä elementtinä useiden tutkijoiden empiiristen tutkimusten pohjalta tekemiin vapaaehtoismotivaation luonnehdintoihin. Onneksi kuitenkaan kaikkien vapaaehtoistutkijoiden altruisminäkemykset eivät ole näin mustavalkoisia. Useimmissa tutkimuksissa vapaaehtoistoiminnan motiivit on kuvattu altruismin ja egoismin sekoituksena ja sisäkkäisyytenä. Egoismi on altruismille vastakkainen asenne. Egoistinen toiminta tähtää aina henkilön oman edun turvaamiseen tai lisäämiseen. (Raunio 2000, 47; Yeung 2005, 88–89)

Raunio (2000, 47) tähdentää, että toiminnan motivaatiosta puhuttaessa on syytä tehdä ero toiminnan varsinaisen päämäärän ja toiminnan seurausten välillä. Altruistisesta toiminnasta voi lopulta olla toimijalle hyötyä, mutta toimiessaan altruismin pohjalta, tällaisen edun saaminen ei ratkaise sitä, ryhtyykö hän toimintaan vai ei. Myös egoistisesta toiminnasta voi tietenkin olla hyötyä muille kuin toimijalle itselleen, mutta toisten hyvän aikaansaaminen ei ole hänen varsinainen tarkoituksensa. Egoistin näkökulmasta on tietenkin helpotus, jos hänen toimintansa seuraukset ovat enimmäkseen myönteisiä myös muille kuin hänelle itselleen. Tämä antaa egoistiselle toiminnalle paljon laajemman oikeutuksen kuin toiminta, jonka seurauksena lisääntyy vain oma hyvä. Monesti on kuitenkin niin, että toiminnan motiivit eivät ole mustavalkoisesti joko altruistisia tai egoistisia. Ihminen voi pyrkiä yhtäaikaisesti sekä toisten hyvän että oman hyvän edistämiseen. Luterilaisen käsityksen mukaan ihmisen toiminnan perimmäinen motivaatio on oman edun tavoittelu. Yhtä oleellinen on kuitenkin omaa etuaan tavoittelevaan ihmiseen kohdistuva pyyteettömän rakkauden vaatimus. Pohjoismaissa amerikkalaistyylinen hyväntekeväisyys on vähäistä. Toisaalta taas täällä tietynlainen altruismi on ulotettu koko yhteiskunnan perusmotivaatioksi. (Raunio 2000, 47–49.)

4.2.2 Yeangin timanttimalli

Yeungin kehittelemä timanttimalli vapaaehtoistoiminnan motivaatiosta auttaa ymmärtämään vapaaehtoistoimijoiden motivaatiota kokemuksen ja toiminnan yksilöllisistä merkityksistä käsin. Siinä eri motiiveja on ryhmitelty ulottuvuuksiksi, jotka menevät keskenään limittäin ja muodostavat kokonaisuuksia. Ihmisten motivaatiot tulla mukaan toimintaan ovat erilaisia, joten järjestön kannattaa tarjota erilaisia motivoivia paketteja houkutellakseen mahdollisimman laajasti väkeä mukaan. Timanttimallia on helppo testata asettamalla itsensä eri ulottuvuuksien suhteen, ja katsoa millainen kuvio syntyy. Malli on rakennettu evankelis-luterilaisen kirkon vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksista käsin, heitä haastattelemalla. (Karreinen 2010, 35; Yeung 2005,105–106.)

Kuvio 1. Vapaaehtoismotivaation timanttimalli

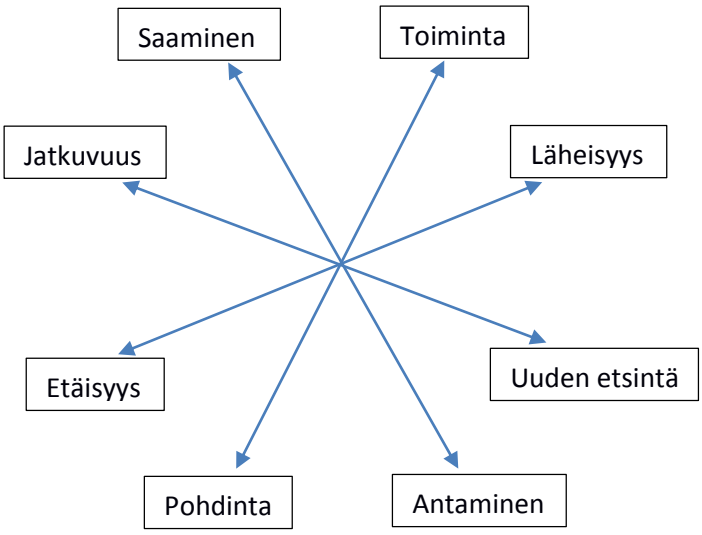

Motivaatioulottuvuudet ovat saaminen–antaminen, jatkuvuus–uuden etsintä, etäisyys–läheisyys, pohdinta–toiminta. Mitä vapaaehtoistoiminta antaa tekijälleen? Mitä auttamisella ja antamisella vapaaehtoistoiminnan motiiveina tarkoitetaan? Saaminen tarkoittaa esimerkiksi itsensä toteuttamisen mahdollisuutta tai vaikkapa emotionaalisia palkintoja ja turvallisuudentunnetta ja toisaalta myös

työkokemusta. Antaminen tarkoittaa konkreettista auttamista. Saamiseen ja antamiseen liittyvät motivaatiot ovat yleisimmät perusteet osallistua vapaaehtoistoimintaan.

Sen sijaan jatkuvuus–uuden etsintä -ulottuvuus kertoo ihmisen erilaisista motiiveista suhteessa turvallisuushakuisuuteen, haluun toimia tutussa miljöössä sekä suhtautumisesta uusiin haasteisiin. Jatkuvuutta hakeva ihminen kokee useimmiten toiminnan aihepiirin tuttuuden motivoivana tekijänä. Uutta etsivä henkilö nauttii taas mahdollisuudesta tehdä asioita vapaammin ja itsenäisesti sekä uuden oppimisesta ja uusista haasteista.

Etäisyys–läheisyys -ulottuvuus kertoo, haluaako ihminen toimia yksin vai ryhmässä. Yksin toimiessa joustavuus on mahdollisempaa kuin yhdessä toimittaessa. Etäisyyttä kaipaavalle on tärkeää saada itse asettaa rajoja toiminnalle. Seuraa hakevalle ryhmän olemassaolo eli läheisyys on tärkeää, he haluavat kuulua ryhmään ja kokea me-henkeä.

Pohdinta–toiminta -ulottuvuutta tarkasteltaessa nähdään ihmisen kiinnostus vaikuttamistyöhön eli pohdintaan ja asioiden organisointiin eli toimintaan. Vaikuttaminen on usein keskustelua ja analysointia, minkä taustalla vaikuttavat keskeisesti ihmisen henkilökohtaiset arvot. Toimintasuuntautunut henkilö on sen sijaan hyvä organisoija, kampanjoiden järjestäjä tai vaikkapa käsillään tekijä. Vapaaehtoistoiminta innostaa ja mahdollistaa henkilökohtaisten arvojen toteuttamisen toiminnassa. Henkilökohtaiseen uskonnollisuuteen liittyen jotkut vapaaehtoistyön muodot voidaan kokea jopa kanavana evankelioimiseen, kuten esimerkiksi aineellisen avun yhdistäminen hengelliseen tukeen. (Yeung 2005, 104–117.)

4.3 Motivaation säilymiseen vaikuttavat tekijät

Uuden vapaaehtoisen mukaan tuleminen on iso asia vapaaehtoiselle itselleen ja siksi uusien tulijoiden ystävällistä vastaanottoa ei voi liikaa korostaa. Erityi-

sesti uusien aktiivien henkilökohtainen huomioiminen on tärkeää, jotta he tuntisivat kuuluvansa yhteiseen joukkoon. Uusien tulijoiden kannalta myös tapahtumapaikan saavutettavuus ja neutraalius on hyvästä. Joku yleinen kokoustila, seurakunnan toiminnassa seurakuntatalo, on helpommin lähestyttävä paikka kuin esimerkiksi jonkun pitkäaikaisen vapaaehtoisen koti. Kynnys mennä uppooudon ihmisen kotiin on aina korkeampi. On hyvä myös varmistaa, että paikalla on heti mielekästä tekemistä jokaiselle ja perehdyttäminen tehtävään sujuu mukavissa merkeissä. Hyvä ilmapiiri on todella merkittävä tekijä niin uusille vapaaehtoisille kuin vanhoille, pitkään mukana olleille aktiiveille. (Halonen 2010, 52; Karreinen 2010, 40.)

Myös psykoterapeutti Ben Furmanin ja ratkaisukeskeisen terapian uranuurtaja Tapani Aholan (2012, 10) mukaan työpaikan ilmapiirillä on suuri merkitys sekä suoraan että välillisesti moniin ihmisiin. Jos ilmapiiri on huono ja työviihtyvyys alhainen, työntekijöiden vaihtuvuus on suuri, heillä on runsaasti poissaoloja, heidän keskinäinen yhteistyönsä ei toimi ja heidän työtehonsa on alhaisempi kuin mitä se voisi olla. Jos taas ilmapiiri on hyvä ja työviihtyvyys korkea, työntekijät ovat keskimäärin terveempiä, tekevät enemmän yhteistyötä keskenään, ovat aloitekykyisempiä ja saavat enemmän aikaiseksi. Ei siis ihme, että erilaisissa organisaatioissa työilmapiiriin ja viihtyvyyteen on alettu kiinnittää enenevässä määrin huomiota. (Furman & Ahola 2012, 10.) Nämä edellä mainitut tekijät voi mielestäni suoraan siirtää koskemaan myös vapaaehtoistoimintaa. Työilmapiirillä on suuri merkitys motivaation säilymisen kannalta.

Alkuinnostuksen jälkeen on tärkeä tarjota uusia haasteita. Motivaatio voi myös vaihdella jo vapaaehtoisen oman elämäntilanteen vuoksi. Välillä kaivataan enemmän seuraa, toisinaan uusia haasteita tai jopa lomaa koko toiminnasta. On tärkeää antaa tilaa vapaaehtoisten omille motiiveille. (Karreinen 2010, 40–41.) Motivaation säilymiseksi on siis tehtävissä paljon. Edellä mainittujen seikkojen lisäksi on myös muita tekijöitä, jotka vaikuttavat motivaation säilymiseen.

Kuten psykologi Pekka Sauri (2010, 114) mainitsee, työn tavoitteiden on oltava riittävän selkeät. Aika ajoin olisi hyvä todeta myös konkreettisia tuloksia sekä palkita vapaaehtoisia niiden saavuttamisesta. Jos tavoitteita ei ole, ei voida myöskään todeta tuloksia eikä palkita tekijöitä. Myös jo mainittu oheistyydytys

on tärkeää. Vapaaehtoistyön pitää ainakin aika ajoin olla hauskaa, ja siitä pitää olla osallistujalle hyötyä ja iloa elämässä ylipäätään. Pelkkä jalojen ja epäitsekkäiden tavoitteiden seuraaminen ei yleensä kanna pitkälle. Itsekkäiden tavoitteiden asettaminen epäitsekkäiden tavoitteiden veturiksi on tervettä, tällöin itsekkäät ja epäitsekkäät tavoitteet eivät erkane toisistaan liian kauaksi ja motivaatio säilyy. (Sauri 2010, 114–115.)

Vapaaehtoisten kannustamisessa ja sitouttamisessa, eli vapaaehtoisten motivoitumisen tukemisessa kuitenkin tärkein muistettava asia on vapaaehtoisten työpanoksen huomioiminen ja kiittäminen. Kiittäminen on osoitus siitä, että työtä arvostetaan. Välillä on tärkeää muistaa kiittää jokaista vapaaehtoista henkilökohtaisesti. Kiitos on nimittäin ainoa ”näkyvä” palkka, jota he työstään ja vaivannäöstään saavat. Tuskinpa kukaan on koskaan valittanut, että häntä olisi kiitetty liikaa. Kiitoksen lisäksi on hyvä antaa palautetta työn merkityksellisyydestä ja kertoa siitä, kuinka jokaisen työntekijän työpanos on todella tärkeä kokonaisuuden kannalta. Joskus saattaa joutua antamaan myös korjaavaa palautetta. Tällöin on tärkeää antaa se kahden kesken ja huomioida vastaanottajan kyky ottaa palaute vastaan. Korjaavan palautteen antamisessa kannattaa käyttää niin sanottua hampurilaismallia. Ensin kannattaa antaa tunnustusta hyvin tehdyistä asioista, sitten kritiikkiä toivomuksen, neuvon tai ohjeen muodossa. Lopuksi on tärkeää tehdä yhteenveto ja muistuttaa onnistumisista. (Karreinen 2010, 79, 83.)

4.4 Motivaation loppuminen ja loppuun palaminen

Jos motivaatio on syystä tai toisesta päässyt katoamaan, vapaaehtoistyö muuttuu velvollisuudentuntoiseksi suorittamiseksi. Silloin se ei enää ole vapaaehtoista, eikä sellaista kukaan jaksa pitkään. Tällaisessa tilanteessa on hyvä pysähtyä miettimään, vaikkapa työnohjauksessa, minkä vuoksi henkilö on edelleen mukana vapaaehtoistyössä. Motivaation loppumisen syitä on yhtä monia kuin on ihmisiä. Joskus usko asiaan heikkenee, esimerkiksi näkyvien tulosten puuttees-

sa, joskus taas oheistuotteina tulevat hauskanpito, uudet ystävät ja uuden oppiminen jäävät vähäisiksi. (Sauri 2010, 114–115.)

Saurin (2010, 114) mukaan vapaaehtoistyöntekijän uupumus tapaa johtua kahdesta syystä: joko liiallisesta antautumisesta vapaaehtoistyölle tai motivaation hiipumisesta. Uupuminen tapahtuu usein herkemmin vapaaehtoistyössä kuin ansiotyössä. Palava into, vahva motivaatio, saa ihmisen usein paiskimaan töitä liikaa ja väsymisen raja tulee vastaan. Tämän takia vapaaehtoistyön ohjaajien on oltava herkkinä reagoimaan vapaaehtoisten palautteeseen. (Sauri 2010, 114.)

Palautteen saaminen vapaaehtoisilta heidän ohjaajalleen/ohjaajilleen, on erittäin tärkeää. Tilanteesta riippuen kannattaa soveltaa erilaisia tapoja saada palautetta. Ohjaajien on tärkeää ottaa kaikki palaute vastaan, eikä alkaa vänkäämään vastaan. Jos kaikki ei ole mennyt nappiin, saattaa ohjaajalle helposti tulla kiusaus olla pyytämättä palautetta. Etenkin silloin kun asiat eivät ole sujuneet hyvin tai jokin tilanne menee vähän poskelleen, kannattaa ilmapiirin puhdistamisen vuoksi ja hyvän hengen säilyttämiseksi puida tapahtumat läpi perusteellisessa palautekeskustelussa. Palautekeskustelut ja kyselylomakkeet, jos palaute pyydetään lomakkeilla, on hyvä pitää lyhyinä, jotta vapaaehtoinen jaksaa satsata niihin. (Karreinen 2010, 81.)

Aina on kuitenkin niitä, jotka lähtevät. Syyt vapaaehtoistyön lopettamiseen voivat olla hyvin monenlaisia. Lähtijöiltäkin kannattaa ehdottomasti pyytää palautetta. Palautteen pohjalta voidaan tehdä mahdollisia korjausliikkeitä. Joskus saattaa olla myös niin, ettei ihminen vain viihdy isossa joukossa tai huomaa toiminnan olevan erilaista kuin oli kuvitellut. (Karreinen 2010, 41.)

Ajanpuute on yksi yleisimmistä syistä lopettaa vapaaehtoistoiminta. Ajanpuutteen takana on kuitenkin usein joitain muita tekijöitä. Kuten se, että vapaaehtoinen kokee, ettei kukaan huomaa hänen tekemää työtään, ja kehu ja kiitä. Myös se, jos vapaaehtoisesta tuntuu, että joku kontrolloi hänen tekemisiään tai että hänen työpanoksensa valuu hukkaan huonon suunnittelun vuoksi, vähentää motivaatiota. Joskus voi olla myös niin, että vapaaehtoinen on yksinkertaisesti kyllästynyt tehtäviinsä tai toiminnassa mukana olevien ihmisten väliset ristiriidat kuluttavat vapaaehtoisen voimavarat. (Halonen 2010, 57–59.)

Vapaaehtoistyön eräänä ongelmana on töiden kasautuminen pienelle joukolle ja vaikeus kieltäytyä tarjotuista tehtävistä. Työtehtävien valinta omasta elämäntilanteesta käsin onkin oleellinen taito vapaaehtoistyössä. (Syrjänen 2010, 124.)

4.5 Työnohjauksen merkitys motivaation tukemisessa

Useissa järjestöissä työnohjaukseen osallistuminen on yksi vapaaehtoistyössä toimimisen ehdoista. Tästä huolimatta vapaaehtoisten motivoiminen työohjaukseen on joskus haastavaa. Tämän vuoksi onkin tärkeää perustella riittävän selvästi työnohjauksen tarkoitus ja tavoite. Työnohjaus on selkeän tavoitteellista toimintaa. Työnohjaajan ja ohjattavan suhde on kuin mestarin ja kisällin välinen suhde. Työnohjaus antaa ohjattavalle mahdollisuuden purkaa työn aiheuttamaa tunnekuormaa. Lisäksi työnohjauksen avulla autetaan vapaaehtoista tunnistamaan tilanteita, joissa omat voimat, kyvyt tai oikeudet eivät riitä sekä kannustetaan vapaaehtoista huolehtimaan omasta jaksamisesta. (Mykkänen-Hänninen 2007, 50–61; Syrjänen 2010, 121.)

Työnohjaaja Kaisli Syrjänen (2010, 121) tähdentää, että toiminnan jatkuvuuden ja kehittymisen sekä ennen kaikkea ihmisten jaksamisen kannalta on tärkeää luoda erilaisia yhteistyöverkostoja ja tukiryhmiä sekä tarjota työnohjausta. Tällaisissa ryhmissä vapaaehtoiset pääsevät arvostavassa ilmapiirissä jakamaan toimintaansa koskevia asioita. Työnohjaus on keskeinen keino ylläpitää ihmisten intoa ja sitoutumista, ehkäistä uupumista, sekä ylläpitää toiminnan laatua. Työnohjausta tarvitsevat ja siitä hyötyvät eniten ne vapaaehtoiset, jotka toimivat kuormittavassa ihmissuhdetehtävässä, kuten monet tukihenkilöt ja ystävätoiminnassa mukanaolevat. Palkkatyöhön verrattuna vapaaehtoisilla työnohjauksen tarve on jopa suurempi, sillä vapaaehtoisilla ei useimmiten ole ammattikoulutuksen ja työkokemuksen tuomaa turvaa ja rutiinia tehtävien hoitamiseen. Heiltä puuttuu suojaava ammatti-identiteetti sekä työyhteisö, jossa asioita voisi puida. (Syrjänen 2010, 121–124.) Työnohjauksen tulee olla jatkuvaa, säännöllistä ja ennalta sovittua (Porkka & Salmenjaakko 2005, 11).

5 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELUA

Tulosten analysoinnin jälkeen tutkijan on pyrittävä tekemään tuloksista synteesejä. Synteesit kokoavat yhteen merkityksiä ja antavat selkeät vastaukset asetettuihin tutkimustehtäviin. (Hirsjärvi ym. 2009, 230.) Tässä osassa esittelen tutkimustuloksista tekemäni synteesit. Ensiksi esittelen yleisellä tasolla Pornaisten seurakunnan diakoniatyön vapaaehtoiset, joita on siis 33 aktiivia tällä hetkellä.

Vapaaehtoisia toimii lähimmäisenkammarilla, naisten käsityöpiirissä, ryhmänohjaajana, yhteisvastuukerääjänä, kirpputorilla, talkooemäntänä, ruoka-avun tehtävissä, ystävänä, saattoapuna ja raamattupiirin ohjaajana. Suurin osa tutkimukseni vapaaehtoisista osallistui yhteen vapaaehtoistyönmuotoon. Kahteen tai viiteen työmuotoon osallistuminen oli myös tyypillistä. Ehdottomasti suosituin työmuoto oli ystävänä toimiminen. 15 vapaaehtoista toimi ystävänä. Toiseksi suosituimpia olivat lähimmäisen kammarilla avustaminen, naisten käsityöpiirissä toimiminen sekä kirpputorien järjestäminen. Useimmat olivat toimineet Pornaisten seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa 5–10 vuotta. Vain kaksi kahdeksastatoista oli työssäkäyviä, kaikki muut 16 eläkeläisiä tai työttömiä. Vastauksia tuli yhteensä 18 kappaletta.

5.1 Motivaatio vapaaehtoistyöhön

Epäitsekkyys eli altruismi on vapaaehtoismotivaatiosta puhuttaessa suurimpia kiistakapuloita ja siksi erityisen mielenkiintoinen tutkimusaihe. Kuten jo teoriaosuudessa mainitsin, toiset tutkijat ovat sitä mieltä, että on virheellistä ajatella, että vapaaehtoiset olisivat pohjimmiltaan altruistisia. Toisaalta taas altruismi on sisältynyt keskeisenä elementtinä useiden tutkijoiden empiirisiin tutkimuksiin perustuviin luonnehdintoihin vapaaehtoismotivaatiosta. Suurimmassa osassa

tutkimuksia on kuitenkin kuvattu vapaaehtoistyön motiivit altruismin ja egoismin sekoituksena. (Yeung 2005, 88–89.)

Vastauksista nousi vahvasti heti alussa esiin motiivien jakaantuminen epäitsekkäisiin ja itsekkäisiin. Jaottelen vastaukset ryhmiin auttamismotiivin mukaisesti. Tutkijat Anne Birgitta Pessi ja Tomi Oravasaari ovat tehneet tutkiessaan suomalaisia altruismin tyyppejä hyvän luokittelun auttamismotiiveista. Auttaminen palkitsee -ryhmä kuvaa sitä, miten luontevaksi sekä henkisesti palkitsevaksi ja antoisaksi suomalaiset kokevat auttamisen. Periaatteellinen auttaminen -ryhmä kuvaa puolestaan auttamisen taustalla vaikuttavan arvopohjan vahvuutta. Itsekkäät auttamismotiivit -ryhmä kuvaa sitä, kuinka paljon suomalaiset kokevat itsekkäiden syiden motivoivan heitä auttamaan. Auttaminen voi olla vaikkapa keino turvata itselle apua myöhemmin, autettavan ehkä ajatellaan jäävän kiitollisuuden velkaan. Odotukset avuliaisuudesta ovat kuitenkin itsekkäänä auttamismotiivina monisyinen elementti, joka voi sisältää myös epäitsekkäitä elementtejä. Altruismia ja egoismia ei taida lopulta voida tyystin erottaa toisistaan koskaan. Suomalainen auttamismotivaatio vaikuttaa kumpuavan Pessin ja Oravasaaren tutkimuksen mukaan hyvin vahvasti myötätunnosta ja auttamisen normista, sekä auttamisen ilosta. (Pessi & Oravasaari 2011, 76–77.)

Seuraavaksi avaan tutkimustuloksia auttamismotivaation mukaisesti. Auttamismotivaatiota kuvaavat ryhmät ovat jo edellä mainitut: auttaminen palkitsee -ryhmä, periaatteellinen auttaminen -ryhmä ja itsekkäät auttamismotiivit -ryhmä.

5.1.1 Antaessaan saa – auttaminen palkitsee

Kuusitoista vastaajaa kahdeksastatoista, eli lähes jokainen, koki auttamisen palkitsevana. Matteuksen evankeliumin kohta, johon viittasin jo aiemmin, sopii tähän hyvin. ”Kaikki, minkä te tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille.” (Matt. 7:12) Ajattelisin Matteuksen evankeliumin kohdan olevan sekoitus altruismia ja egoismia. Tämä paljon käytetty raamatunkohta viittaa hyvin auttamisen palkitsevuuteen. Kyselytutkimuksessani ilmeni, että syyt olla mukana va-

paaehtoistoiminnassa olivat monilla vastaajilla melko samankaltaisia. Motiivi ”antaessaan saa” nousi vastauksissa selvästi vahvimpana esiin.

> *Antaessaan saa, etsiessään löytää.*
>
> *On hyvin antoisaa, antaa ja saa hyvää mieltä.*
>
> *On mukava kuunnella vanhusten elämänviisauksia ja erilaisia selviytymistarinoita elämän matkan varrelta.*
>
> *Iloista mieltä itselle ja autettavalle.*
>
> *Hyvän mielen, antaessaan saa.*
>
> *Siitä saa hyvän mielen ja tunteen, että voi olla avuksi.*
>
> *Tästä työstä varmaan saan itse aivan yhtä paljon kun annan ja osaan tehdä toisen hyväksi.*
>
> *Hyvä tulee takaisin. Pitää myös osata vetää raja omalle jaksamiselle, ettei tule itsestäänselvyydeksi. Sitä olen opetellut ja oppinut Pornaisissa.*
>
> *Tyytyväistä mieltä.*
>
> *Paljon hyvää mieltä. Oppinut ajattelemaan, kuinka hyvin on itsellä, kun jalat vielä toimii ja pääsee auttamatta, minne mieli tekee.*
>
> *Saa hyvän mielen.*
>
> *Antoisia rupatteluhetkiä, mielenpiristystä.*
>
> *…minulle se on ihan luonnollista, koen että se tulee niin sydämestä, elämän kokemuksesta.*

5.1.2 Halu auttaa – periaatteellinen auttaminen

Lähes kaksi kolmasosaa vastaajista, eli yksitoista vastaajaa, koki auttamisen periaatteenaan, heidän motivaationsa oli halu auttaa. Auttaminen saattoi olla elämäntapa ja periaate, joka oli opittu jo omassa lapsuudenkodissa. Halu auttaa oli toiseksi tärkein motiivi osallistua vapaaehtoistoimintaan.

> *Elämäntapa. Olen pienestä asti jotain vapaaehtoista tehnyt, kotona jo oli sellainen periaate.*
>
> *Olen aina auttanut apua tarvitsevia.*

Tuli vaan lähdettyä mukaan, eikä enää voi lopettaa, kun on vuosia käynyt saman henkilön luona.

Inhimillisyys.

Auttaa voi aina, ei tarvitse tehdä siitä numeroa.

Tunteen olla hyödyksi. Näkemyksiä vanhustyöhön.

Halu auttaa lähimmäistä.

Haluan auttaa vanhuksia, kuunnella ja olla läsnä.

Olen kokenut tärkeäksi, silloin kun on aikaa.

5.1.3 Yhdessäolo, arjen rytmittäjä ja sisällöntuottaja, paikka omassa seurakunnassa – itsekkäät auttamismotiivit

Yhdessäolo muiden ihmisten kanssa koettiin kolmanneksi tärkeimmäksi motivoivaksi tekijäksi vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen. Mahdollisuus tutustua auttamisen myötä uusiin ihmisiin on keskeisin itsekkäistä motiiveista. Ystävät ja yhdessä tekeminen motivoivat kymmentä vastaajaa kahdeksastatoista vastaajasta, eli lähes kahta kolmasosaa vastanneista.

Halu auttaa ja samalla tutustua uusiin ihmisiin.

Halu tavata ihmisiä ja auttaa asioiden hoidossa.

Pidän kovasti ihmisten seurasta.

Porukka on kivaa.

Saanut paljon uusia tuttavia kurssien myötä ja ystäviä.

Uusia tuttavuuksia, tuntee itsensä tarpeelliseksi, ystäviä muista vapaaehtoisista.

Yksinäisyys on helpottanut, kun on ikään kuin ”töissä” kerran viikossa. Sain ystävän.

Arkista puurtamista ja iloista yhdessä olemista ja tekemistä, ystäviä.

Seuraa ja hyvää mieltä. Illanviettoja. Onnistumisen iloa itseensä sulkeutuneen henkilön luottamuksesta. Ystäviä.

Uusia tuttavuuksia. Yhdessä olemista. Näkee tuttuja. Yhdessä tekeminen. Ystäviä lisää.

Uusia ystäviä.

Vapaaehtoistoiminta arjen rytmittäjänä ja sisällön tuojana oli myös selkeästi esille nouseva teema. Yksi kolmasosa vastaajista, eli kuusi vastaajaa, oli sitä mieltä että vapaaehtoistoiminta rytmittää arkea ja/tai tuo sisältöä elämään. Tämä motiivi oli neljänneksi tärkein vapaaehtoistoimintaan motivoiva tekijä vastaajien keskuudessa.

Olen ollut työttömänä 2 vuotta, joten on ylimääräistä aikaa.

Tuo vaihtelua arkeen.

Oman vapaa- ajan lisääntyminen.

Se on minulle suuri ilo. Olen saanut siitä hyvän ja siunaavan mielenrauhan ja tuo uutta päivän sisältöön, kun on saanut ystävän hyvälle mielelle.

Se tuo vaihtelua arjen rutiiniin.

Paikan löytyminen omassa seurakunnassa sekä omassa lähiyhteisössä vaikuttaminen koettiin tärkeiksi motivoiviksi tekijöiksi. Kolme vastaajaa, eli yksi kuudesosa vastaajista, koki tärkeänä sen, että kuului johonkin yhteisöön ja/tai löysi paikan oman seurakunnan parissa.

Paikan oman seurakunnan parissa. Halu olla mukana jonkun yhteisön jäsenenä, jossa voin vaikuttaa johonkin hyvään asiaan.

Seurakunta tulee lähemmäksi, kuuluu johonkin yhteisöön.

…ja taivaan Isää kiittäen, että saamme kuulua johonkin, se on minulle tärkeää.

5.2 Vapaaehtoistyön haasteet

Suurin vapaaehtoistyön haaste oli sekä oman riittämättömyyden tunne että omien rajojen pitäminen vapaaehtoistyön määrässä ja asiakassuhteissa. Seitsemän vastaajaa, eli yli kolmasosa vastaajista, oli kokenut oman riittämättömyyden tai omien rajojen asettamisen haastavaksi vapaaehtoistyössä.

> *Oma riittämättömyys. Pitäisi tehdä paljon enemmän.*
>
> *Haastavinta on kun ei voi olla avuksi. Pitää yrittää vain olla tukena.*
>
> *Ystäväni potee alzheimerin tautia ja muisti pätkii. Osaan vain kuunnella ja myötäelää.*
>
> *Vanhus voi olla hyvin vaativa…*
>
> *Rajan vetäminen. Kirkon kautta rajat jo vedetty. Aina on olemassa myös hyväksikäyttäjiä.*
>
> *Että kaikkia avuntarvitsijoita muistaisi tasapuolisesti.*
>
> *Esim. joku haastava tilanne, jolloin sanat loppuvat kesken.*

5.3 Seurakunta taustayhteisönä

Yleensä seurakunta koettiin hyvänä, innostavana, rohkaisevana, tärkeänä tai kannustavana taustayhteisönä. Yhteisöön kuuluminen oli tärkeää, seurakunnan koettiin tulevan itseä lähemmäksi vapaaehtoistoiminnan myötä. Myös yhteistyö seurakunnan työntekijöiden ja muiden vapaaehtoisten kanssa koettiin yleensä hyvänä ja sujuvana. Lähes kaksi kolmasosaa vastaajista, eli yksitoista vastaajaa, koki yhteistyön sujuneen hyvin. Oli myös joku kokemus siitä, että tukea ei ollut saatu riittävästi seurakunnan taholta.

> *Mielestäni Pornaisten seurakunta suhtautuu vapaaehtoistyöhön tosi kannustavasti ja yhteistyö on hyvin välitöntä ja kaikenlaiset ehdotukset otetaan huomioon.*
>
> *Olen saanut hyvää tukea ja rohkaisua.*
>
> *Se on tärkeä. Ilman vapaaehtoistyötä jäisi moni vanhus ilman apua.*

Seurakunta on ihan hyvä tukiyhteisö ystävänpalveluksessa.

Todella hyvä.

Kannustava, rohkaiseva, innostava.

Seurakunta tulee lähemmäksi, kuulun johonkin yhteisöön.

Ystävällistä toimintaa. Erilaisia tapaamisia ryhmässä. On kiva tavata muitakin.

Hyvin ystävällistä ja miellyttävää yhteistyötä.

Yhteistyö seurakunnan ja vapaaehtoisten kanssa on toiminut hyvin.

Positiivista.Välitöntä.

Aika vähän on tukea tullut.

5.4 Työnohjaus, koulutus ja palautteen saaminen

Kolmasosa vastaajista oli käynyt SPR:n Ystävätoiminnan peruskurssin, joka on 15 tunnin mittainen koulutus. Myös vapaaehtoistyön kurssin oli käynyt moni. Virkistyspäivät, retket, työnohjaus, keskustelutuokiot, vertaistuki, saattohoitokurssi ja hygieniakurssi mainittiin kysyttäessä tuesta ja koulutuksesta, jota vapaaehtoiset olivat saaneet.

SRK/SPR:n Ystävätoiminnan peruskurssi (15 t).

Olen käynyt SPR:n Ystäväkurssin. Ve- illoissa on tutustuttu eri sairauksiin ja omaisten kohtaamiseen.

Olen käynyt vapaaehtoistyökurssin, joka järjestettiin yhdessä SPR:n kanssa sekä Mäntsälän kanssa.

Seurakunnan ja kansalaisopiston kurssin ja jatkokoulutusta.

Koulutusta ja virkistysiltoja ja -päiviä on ollut. Kiitos siitä.

Vapaaehtoistyön kursseja, muistaakseni kaksi. Saattohoitokurssi. Keskustelutuokiot.

Alkukoulutus ja jatkokursseja.

Vapaaehtoistyön kurssi. Työnohjausta, vertaistukea. Virkistyspäiviä. Retkiä. Hygieniaosaamiskurssi.

Koulutus on jäänyt vähiin.

Vastaajista kaksi kolmasosaa koki saaneensa tekemästään vapaaehtoistyöstä positiivista palautetta.

Pelkästään positiivista (joskus jopa toivoisin vähän haastetta).

Kiitosta ja iloisia ja hyväntuulisia kasvoja/ilmeitä.

Monta kertaa on tullut kiitoksia. Enemmänkin olisi ollut tarjouksia töistä kuin voimavarat riittävät.

Tunnen vilpitöntä iloa kun ystäväni sanoo jo odottaneensa käyntiäni.

Kotipalvelun hoitajilta hyvää palautetta ja ystäväni kanssa hyvä suhde.

Hyvää palautetta, niin yksilönä kuin kaikkien kanssa yhdessäkin. Jos jokin asia ei ole toiminut, niin seuraavalla kerralla pannaan paremmaksi.

Kiitosta ja kiitollisuutta.

Omaiset ovat tyytyväisiä ystäväänkin, vaikka kotihoito käy joka päivä.

Ystävän hyvä mieli siitä, että häntä käy katsomassa on paras palaute.

Ystävällistä ja kannustavaa palautetta. Kiitosta on tullut.

5.5 Vaikuttamismahdollisuudet ja kehittämisehdotukset

Noin kaksi kolmasosaa vastaajista, eli yksitoista vastaajaa, koki voivansa vaikuttaa työnsä sisältöön. Oli myös kokemus, että työnsisältöön ei voi suoranaisesti vaikuttaa, vaan on mentävä jos jossain apua tarvitaan.

Saa tehdä mitä haluaa. Mihinkään ei ole pakko osallistua.

Voin räätälöidä toimintani täysin itsenäisesti ystäväni kanssa, huomioiden hänen jaksamisensa ja kuntonsa sekä oman kekseliäisyy-

teni toteuttamiseen on vapaat kädet myös ystäväni lähiomaisten kanssa.

Kyllä saan tuoda omia mielipiteitä ja toteuttaa niitä.

Näillä vuosilla en, koska kun kaikki tietää mitä teen en voi itse valita tekemisiäni vaan kun häly tulee menen, en aina tiedä mikä on vastassa, mutta mentävä on.

Kehittämisehdotuksia kysyttäessä vastauksista nousi selkeästi yksi ylitse muiden. Enemmän yhteisiä palavereja ja purkuhetkiä toivoi viisi vastaajaa, eli noin kolmannes vastaajista. Lisäksi haluttiin enemmän lapsiperheille ja aikuisille toimintaa ja toisaalta nuorempia mukaan vapaaehtoistoimintaan. Toivottiin, että etsittäisiin aktiivisemmin ihmisiä, jotka kaipaavat ystävää itselleen. Toisaalta, oli suunniteltu kirppistä, joka olisi auki muutamana päivänä viikossa vapaaehtoisvoimin. Myös yhteistyötä kunnan ja SPR:n kanssa kaivattiin lisää.

Enemmän yhteisiä palavereja ja purkuhetkiä (tänä vuonna jäänyt vähään).

Lisää yhteisiä ajatusten purkutilaisuuksia.

Mielestäni meidän kannattaa vielä enemmän saada yhteistä toimintaa ja hakea lisää ihmisiä, jotka odottavat ystäviä itselleen.

Lapsiperheille ja aikuisille enemmän seurak.toimintaa.

Nuorempia mukaan.

Olemme puhuneet kammarilla, että kirppis, joka olisi auki jokusen päivän viikossa ja toimisi vapaaehtoisten voimilla.

Yhteistyötä kunnan, SPR:n kanssa ve- toimijoille. Yhteisiä palavereita, kokoontumisia eri teemoin ja omien kuulumisten vaihtoon.

6 MOTIVAATIO - VAPAAEHTOISTYÖN KIVIJALKA

Sain vastauksen tutkimustehtävääni, sillä minulle selvisi, mikä vapaaehtoistyöntekijöitä motivoi osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. Tutkimustulosteni ja Yeungin timanttimallin pohjalta tein ehdotuksia Pornaisten seurakunnan vapaaehtoistyön kehittämiseen.

Jaoin pohdinnan useampaan osaan: 1) tulosten arviointi ja johtopäätökset, 2) kehittämisideoita Pornaisten seurakunnan vapaaehtoistoimintaan, 3) tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys ja 4) jatkotutkimushaasteet.

6.1 Tulosten arviointi ja johtopäätökset

Vapaaehtoistyön motiiveista selkeästi vahvimmaksi nousi teema ”antaessaan saa”. Auttaminen koettiin palkitsevana. Vastaajat kokivat itse saavansa työstään iloisen mielen, mikä koettiin palkitsevana. Myös autettavan hyvä mieli koettiin motivoivana. Tässä kohdassa Yeungin timanttimalli osuu saaminen-antaminen -ulottuvuudellaan minun tutkimustulosteni ytimeen. Antaminen vapaaehtoistoiminnan motiivina tarkoittaa konkreettista auttamista. Saaminen taas tarkoittaa esimerkiksi itsensä toteuttamisen mahdollisuutta tai vaikkapa emotionaalisia palkintoja, kuten turvallisuudentunnetta, ja toisaalta myös työkokemusta. Saamiseen ja antamiseen liittyvät motivaatiot ovat yleisimmät perusteet osallistua vapaaehtoistoimintaan. (Yeung 2005, 109–112.)

Antaessaan saa -motiivi vapaaehtoistyöhön on siinä mielessä terve, että se suojaa vapaaehtoista uupumiselta. Uskon, että pelkästään epäitsekkäästi motivoituneet vapaaehtoiset uupuvat helpommin parantaessaan maailmaa. Toisaalta minun on vaikea edes uskoa ihan täysin epäitsekkääseen toimintaan. Voisiko olla niin, että ihminen joka väittää olevansa täysin epäitsekäs toimissaan, onkin vaan harvinaisen itsekäs ja haluaa epäitsekkyydellään kerätä pisteet itselleen.

Ollakseen täysin epäitsekäs, ihmisen pitäisi olla aivan erityisen tietoinen omasta itsestään ja toiminnastaan. Kuten jesuiittapappi Anthony de Mello kirjassaan Havahtuminen sanoo: ”Hyvien tekojen tekeminen on todellisuudessa epäitsekkyyden valepukuun naamioitunutta oman edun tavoittelua. Itsekkyyttä on kahta lajia. Ensimmäinen laji on sitä, että suon itselleni mielihyvää miellyttämällä itseäni. Tällaista kutsutaan yleensä itsekeskeisyydeksi. Toinen laji on sitä, että suon itselleni mielihyvää miellyttämällä toisia. Sitä voidaan pitää itsekkyyden hienostuneempana muotona.” (Mello 2011, 19.)

Myös Goethe sanoi aikoinaan ”Joka tekee ilolla ja iloitsee siitä, mitä hän on saanut tehdyksi, hän on onnellinen”. Motivaatio lisää työn iloa ja ilo taas lisää työmotivaatiota. Näin positiivinen kierre on syntynyt. (Rasila & Pitkonen 2010, 5–6.)

Halu auttaa koettiin myös tärkeänä motivoivana tekijänä. Auttajalle, joka kokee auttamisen periaatteenaan, vapaaehtoistyöhön osallistuminen pohjautuu omaan arvomaailmaan tai ehkäpä omaan kokemukseen avunsaamisen tärkeydestä. Myötätunto kanssaihmisiä kohtaan on vahvasti motivoiva tekijä.

Itsekkäistä auttamismotiiveista selkeästi ylitse muiden nousi yhdessäolo muiden vapaaehtoisten kanssa. Tämä ei tietenkään ole mikään yllätys, kun ajatellaan, että suurin osa Pornaisten seurakunnan vapaaehtoisista on eläkeläisiä tai työttömiä. Yhdessäolo ja uudet ystävät ovat sitä oheistyydytystä, joka sitouttaa monia ihmisiä vapaaehtoistoimintaan kaikista vahvimmin. Eläkeläiselle/työttömälle tarjoutuu näin mahdollisuus työyhteisöön, jota ei muuten ole. Kaikista yleisin vapaaehtoistyöhön osallistumisen muoto Pornaisissa oli ystävänä toimiminen. Tällöin vapaaehtoistyö toteutetaan käytännössä yksin ja siksi kontakti muihin vapaaehtoisiin yhdessäolon merkeissä on tärkeää.

Vapaaehtoistyöllä on merkitystä vapaaehtoiselle itselleen myös arjen rytmittäjänä ja sisällöntuottajana. Sen koettiin tuovan vaihtelua ja sisältöä arkeen. Vapaaehtoistyön määräksi riittää eri ihmisille erilainen määrä. Toiselle on sopiva kerran viikossa, toiselle kerran kahdessa viikossa, kolmannelle harvemmin. Joka tapauksessa toiminta tuo sisältöä ihmisen elämään, olipa se harvoin tai usein tapahtuvaa.

Paikan löytyminen omassa seurakunnassa koettiin tärkeäksi. Yhteisöön kuulumisen -motiivi menee osittain päällekkäin yhdessäolo-motiivin kanssa. Vapaaehtoiselle tulee vapaaehtoistoiminnan myötä ikään kuin kaksinkertainen yhteisö ympärille: vapaaehtoisten yhteisö ja lisäksi koko seurakunta.

6.2 Kehittämisideoita Pornaisten seurakunnan vapaaehtoistoimintaan

Tässä kappaleessa esitän kehittämisideoita Pornaisten seurakunnan vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi tutkimustulosteni pohjalta Yeungin timanttimallia apuna käyttäen. Kysyin kehittämisideoita kyselylomakkeella vapaaehtoisilta itseltään ja lisäksi tein omia päätelmiä tutkimusta tehdessäni.

Tutkimustuloksistani kävi ilmi, että vapaaehtoiset kokivat suurimpana haasteena omien rajojen asettamisen ja riittämättömyyden tunteen. Toisaalta oman työn sisältöön koettiin kyllä voivan vaikuttaa. Kysyttäessä kehittämisehdotuksista, vapaaehtoiset nimesivät tärkeimmäksi yhteiset purkuhetket ja palaverit. Seurakunta koettiin hyvänä taustayhteisönä ja yhteistyö työntekijöiden ja muiden vapaaehtoisten kanssa sujui hyvin.

Tutkimustulosteni pohjalta tulee selvä visio siitä, että Pornaisten seurakunnan vapaaehtoiset kaipaisivat säännöllistä ryhmätyönohjausta tai muuta vastaavaa yhteistä purkuhetkeä. Kysyttäessä heiltä kehittämisideoita, nousi tämä teema ensimmäiseksi. Toisaalta vahvimmaksi itsekkäistä motiiveista nousi yhdessäolo muiden vapaaehtoisten kanssa. Tämän takia olisi hyvä olla yhteisiä kokoontumisia, jolloin vapaaehtoistyöntekijä saisi tunteen työyhteisöstä ja yhteisöllisyydestä. Tällöin mahdollistuisi myös asiakassuhteissa syntyneiden tunnekuormien purkaminen. Vapaaehtoistyöntekijä saisi tukea omaan jaksamiseen ja omien rajojen asettamiseen. Kutsun tässä ryhmää työnohjausryhmäksi, nimellä ei ole väliä, vaan toimivuudella. Tällainen ryhmä tarjoaisi vapaaehtoiselle myös sitä yhteisöllisyyttä, joka tuli esiin motiiveja tutkittaessa.

Yeungin timanttimallin oikealle suuntautuvat neljä motivaation ääripäätä kuvaavat vapaaehtoistoimijan ulospäin suuntautuneisuutta: kohti sosiaalisia piirejä, toimintoja ja toisille antamista. Vasemmalle osoittavat motivaation ääripäät ovat puolestaan suuntautuneet enemmän kohti vapaaehtoistoimijaa itseään: kohti sisäistä pohdiskelua ja mietiskelyä, etäisyyttä toisista, tuttujen teemojen jatkuvuutta ja itselle saamista. Mikään ulottuvuus ei ole vapaaehtoistoiminnan kannalta toistaan parempi. Ulottuvuudet eivät myöskään suoranaisesti kerro ihmisen egoismista tai altruismista. (Yeung 2005, 108–118.)

Saamisesta motivoituville kannattaa korostaa mahdollisuutta kehittää itseään ja saada työkokemusta sekä mahdollisuutta vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin. Kehittymisorientoitunutta ihmistä motivoisi todennäköisesti myös vastuun saaminen esimerkiksi ryhmänohjaajana. Tällainen ihminen on varmasti kiinnostunut myös erilaisista koulutuksista.

Antamisesta motivoituville kannattaa tarjota tietoa auttamisen merkityksestä lähiyhteisössä. Tällä tavalla motivoituva ihminen on kiinnostunut kokonaisuuksista ja halu auttaa on luonnollista, ikään kuin kutsumus. Hän ei todennäköisesti säästele itseään ja saattaa kärsiä riittämättömyyden tunteesta. Tämän vuoksi työnohjaus on tärkeää. Maailmaa ei voi pelastaa yksi ihminen. Silti suuret visiot pitää sallia tämänkaltaiselle ihmiselle.

Jatkuvuutta hakevaa ihmistä motivoi vapaaehtoistoiminnan tuttuus ja rutiinit. Tällaiselle ihmiselle selkeä ”paketti” on turvallinen ja helposti tartuttava vaihtoehto. Kannattaa siis tarjota konkreettisia ”paketteja”, joihin liittyy hyvä ohjeistus. Rekrytoitaessa kannattaa korostaa niiden taitojen tärkeyttä, joita heillä on. Arvopohjan vahvistaminen saattaisi lisätä kiinnostusta vapaaehtoistyöhön. Näkyminen esimerkiksi kaupan aulassa voisi olla hyvä paikka mainostaa seurakunnan vapaaehtoistyötä ja kertoa konkreettisesti eri vaihtoehdoista, joita on tarjolla. Esitellä, minkälaiseen toimintaan on mahdollista osallistua ja millä ehdoilla. Jatkuvuudesta motivoituvat ihmiset ovat tärkeitä tukipilareita vapaaehtoistoiminnassa. Heidän kaltaistensa puurtajien huomioiminen saattaa joskus unohtua, koska he ovat ikään kuin itsestäänselvyys. Siksi kiittäminen ja positiivisen palautteen antaminen onkin erityisen tärkeää heidän kohdallaan.

Uuden etsimisestä motivoituva ihminen kaipaa vapautta ja uusia asioita elämäänsä. Siksi heille on hyvä tarjota mahdollisuutta itsensä luovaan toteuttamiseen puitteissa, joissa päämäärä ja muut oleelliset asiat on sovittu. Uuden etsijät kaipaavat vaikeita haasteita ja vastuuta toteuttaakseen itseään. Niitä siis kannattaa tarjota.

Etäisyys-ulottuvuus kertoo ihmisen tarpeesta omaan tilaan ja rauhaan. Siksi tällaisille ihmisille kannattaa tarjota mahdollisuutta määräaikaisiin vapaaehtoistöihin. Lyhytkestoiset projektit, joissa sitoutuminen liittyy selkeästi rajattuun tehtävään, eikä vaadi sitoutumista muuhun seurakunnan toimintaan, sopii tämän tyyppisille ihmisille.

Läheisyydestä motivoituville eli yhteisöstä ja ihmisistä kiinnostuneille kannattaa korostaa toiminnan sosiaalisuutta ja ihmisten samanhenkisyyttä. Heille sopivat toiminnat, joissa ollaan osa ryhmää. Seurakunta voi tarjota vapaaehtoistyöntekijälle yhteisön, joka ehkä muuten puuttuu kokonaan. Tämän takia yhdessäoloa pitäisi olla säännöllisesti ja ennakoidusti. Yhteisöllisyyden merkitystä vapaaehtoistyöntekijän näkökulmasta ei voi mielestäni liikaa korostaa. Ihminen voi kokea kuuluvansa ryhmään, vaikka osallistuisi toimintaan vain hyvinkin harvakseltaan. Näistä vapaaehtoisista löytyy hyviä ryhmänohjaajia. Heillä on yleensä vahvat sosiaaliset taidot ja he saavat ryhmät toimimaan. Hyvä ryhmähenki ja virkistystoiminta motivoivat tällaisia ihmisiä.

Pohdinta-ulottuvuus kertoo ihmisen halusta vaikuttaa. Pohdinnasta motivoituva ihminen haluaa suunnitella ja keskustella. He voivat olla luontevia keskusteluryhmän ohjaajia. Pohtijaorientoitunut ihminen on mahtava visionääri ja nauttii ideoinnista.

Toiminnasta motivoituville kannattaa tietenkin tarjota mahdollisuutta aktiiviseen tekemiseen. He innostuvat saadessaan vaikkapa organisoida tapahtumia. Toimintaorientoituneet vapaaehtoiset nauttivat käytännönläheisestä tekemisestä. He ovat mahtavia toimintageneraattoreita, jotka innostavat helposti muitakin mukaansa tapahtumien järjestämiseen tai muuhun tekemiseen. Työttömälle, kuten myös eläkeläiselle, vapaa-ajan yhtäkkinen lisääntyminen saattaa aiheuttaa ahdistusta, jos ei ole mitään tapaa purkaa omaa energiaa toimintaan. Tällöin vapaaehtoistyö tarjoaa työttömälle ja eläkeläiselle mahdollisuuden purkaa

toimintatarmoa yhteiseksi hyväksi. Tästä hyötyvät sekä vapaaehtoinen että autettava taho.

Timanttimallin ulottuvuudet esittelevät vapaaehtoistyöntekijöiden motivaation ääripäät. Kuten Yeung (2005, 98) kuvaa, vapaaehtoisten rekrytoinnissa ja sitouttamisessa on hyvä muistaa, että jokaisella yksilöllä on monenlaisia motiiveja, ja tämä motiivien kirjo voi vaikuttaa osittain ristiriitaiseltakin. Rekrytoitaessa uusia vapaaehtoisia kannattaa käyttää monia eri keinoja ihmisten innostamiseen. Timanttimallin ulottuvuudet saaminen–antaminen, jatkuvuus–uuden etsintä, etäisyys–läheisyys ja pohdinta–toiminta, tarjoavat hyvän teoriapohjan vapaaehtoisten rekrytointiin ja toiminnan suunnitteluun.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys

Keräsin tutkimukseni materiaalin kyselylomakkeilla. Aina on se mahdollisuus, että joku vastaaja ei ole suhtautunut tutkimukseen vakavasti tai on ymmärtänyt kysymyksen väärin. Toisaalta tutkittavan tarkoitusperistä ei kyselylomakkeella voi ikinä saada yhtä hyvin selvyyttä kuin haastattelutilanteessa, jossa vuorovaikutustilanne selkeyttää tutkittavan viestiä. Kyselylomakkeesta on vaikea lukea viestien painoarvoa. Ihmisen eleet ja ilmeet kertovat usein enemmän kuin sanat. Tällä kertaa koin kuitenkin kyselylomakkeen ainoaksi mahdolliseksi keinoksi jo ajan vähyyden vuoksi. Myös aineiston määrällinen kattavuus on tietenkin paljon suurempi, sillä haastateltavia olisi voinut olla kolmesta neljään. Olisi ollut todella vaikea valita haastateltavat vapaaehtoisten joukosta.

Kyselylomake mahdollisti kaikille tasapuolisesti palautteen antamisen mahdollisuuden, siinä mielessä koen, että tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä oli toimiva. Keskimäärin vastaajat olivat vastanneet jokaiseen kysymykseen jotakin, ja monet vastaukset olivat pitkiä. Materiaalia oli siis riittävästi. Nyt jälkikäteen mietin, että ehkä helpoin tapa vastaajia ajatellen olisi ollut monivalintamalli. Näin ollen vaihtoehdot olisivat olleet valmiina ja joillekin vastaajille se olisi var-

maan ollut mieluisampi muoto. Saattaisi olla helpompi valita valmiista vaihtoehdoista.

Olisi ollut hyvä haastatella seurakunnan vapaaehtoistyöstä vastaavaa diakonia Päivi Liuta. Minulle jäi hieman epäselväksi, olivatko Liun mainitsemat vapaaehtoistyön kehittämisprojektin tavoitteet toteutuneet. Projektista oli jo aikaa noin viisi vuotta, joten projektin raportista selvinneet asiat eivät enää olleet ajankohtaisia ja paikkaansa pitäviä.

Yleisesti ottaen raportista selvisi, että vapaaehtoisille oli järjestetty säännöllinen työnohjausryhmä projektin tiimoilta. Tuota työnohjausryhmää ei sellaisenaan enää ole Pornaisissa. Raportista selvisi myös, että vapaaehtoisten koulutus oli koettu hyödyllisenä. Liun raportin mukaan vapaaehtoisten koulutusta, jaksamisen tukemista ja virkistystoimintaa oli edelleen syytä kehittää. Minä päädyin tutkimuksessani samaan lopputulokseen. Työnohjausta ja yhdessäoloa muiden vapaaehtoisten kanssa kaivattaisiin edelleen lisää.

Tutkimukseni on luotettava Pornaisten seurakunnan alueella. Vapaaehtoistoiminnan malli vaihtelee eri seurakunnissa niin paljon, että on vaikea sanoa tutkimuksen yleistettävyydestä laajemmassa mittakaavassa.

6.4 Jatkotutkimushaasteita

Innostuin tutkimusaiheestani todella paljon. Olisi mielenkiintoista toteuttaa kehittämisehdotuksia Pornaisten seurakunnassa ja tutkia muutaman vuoden päästä muutosten vaikutusta aiempaan tutkimukseen nähden.

Seuraavassa tutkimuksessa keskittyisin ehkä enemmän erilaisiin auttajatyyppeihin. Aineistonkeruumenetelmänä käyttäisin haastattelua tai monivalintakyselylomaketta, jotta saisin enemmän ja tarkempaa aineistoa motivaatiotekijöistä. Olisi mielenkiintoista testata toimisiko Pessin ja Oravasaaren kehittämä auttajatyyppien luokittelu Pornaisissa (Pessi & Oravasaari 2011, 78–85).

Tutkimusprosessin aikana syntyi myös kokonaan uusia kysymyksiä, jotka tarjoaisivat lisää tutkittavaa. Kiinnostuin vapaaehtoistyöntekijöiden tukemisesta ja kouluttamisesta. Työnohjausryhmän kehitteleminen olisi mielenkiintoista. Olisi innostavaa luoda malli, joka toimisi nimenomaan vapaaehtoisten työnohjaamisessa.

LÄHTEET

Ford, Martin 1992. Motivating humans. Goals, emotions and personal agency beliefs. London: Sage.

Furman, Ben & Ahola, Tapani 2012. Tuplatähti. Työpaikan hyvä henki ja kuinka se tehdään. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Grönlund, Henrietta & Pessi, Anne Birgitta 2011. Julkista vai kansalaisyhteiskunnan apua? Auttaminen Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Teoksessa Anne Birgitta Pessi ja Juho Saari (toim.) Hyvien ihmisten maa. Auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 229–247.

Hakala, Juha T. 2004. Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Helsinki: Gaudeamus.

Halonen, Maria 2010. Vapaaehtoistehtävien paketointi. Teoksessa Lari Karreinen, Maria Halonen ja Meri Tennilä (toim.) 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä sivistysliitto ry, 9–22.

Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Marianne Nylund ja Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 58–80.

Harju, Aaro 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Helsinki: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Helin, Matti; Hiilamo, Heikki & Jokela, Ulla 2010. Diakoniatyö. Asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Kalakoski, Virpi; Laarni, Jari; Paavilainen, Petri; Anttila, Raija; Halonen, Seija & Kreivi, Minka 2008. Persoona 4. Motivaatio, tunteet ja taitava toiminta. Helsinki: Edita.

Karreinen, Lari 2010. Vapaaehtoisten eri motivaatioiden huomiointi. Teoksessa Lari Karreinen, Maria Halonen ja Meri Tennilä (toim.) 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä sivistysliitto ry, 34–41.

Kirkkohallitus i.a. Vapaaehtoistoiminta. Kirkon vapaaehtoistoiminnassa. Viitattu 3.10.2013. http://www.sakasti.evl.fi/.

Laitinen, Hanna 2006. Vapaaehtoisen osallistumisen syitä ja selityksiä. Teoksessa Hanna Laitinen (toim.) Tule mukaan. Osallistumisen edellytyksiä järjestötyössä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 6–19.

Liu, Päivi 2008. Vapaaehtoistyön kehittämisprojekti Pornaisissa – Käsi kädessä. Kirkkohallitus. Diakoniaviranhaltijoiden erityiskoulutus. Kehitystehtävä.

Mello, Anthony de 2011. Havahtuminen. 21.painos. Helsinki: Like.

Mykkänen-Hänninen, Riitta 2007. Vapaaehtoistyön rajapinnoilla. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Mänttäri, Annakaisa 2013. Elämäntapana auttaminen. Helsingin Sanomat. 3.10.2013.

Niitamo, Petteri 2005. Tunneperäinen ja tietoperäinen motivaatio. Teoksessa Katariina Salmela-Aro ja Jari-Erik Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 40–52.

Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Marianne Nylund ja Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 13–38.

Pessi, Anne Birgitta & Oravasaari, Tomi 2011. Suomalaisen altruismin tyypit. Auttamisen kolme muotokuvaa. Teoksessa Anne Birgitta Pessi ja Juho Saari (toim.) Hyvien ihmisten maa. Auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 71–90.

Porkka, Suvi-Tuuli 2009. Työnohjaamisen taito. Oppikirja vapaaehtoistyön työnohjaajalle. Helsinki: Suomen Mielenterveysseura.

Porkka, Suvi-Tuuli & Salmenjaakko, Jaana 2005. Vapaaehtoistyön työnohjauksen järjestäminen. Opas yhdistyksille. Helsinki: Suomen Mielenterveysseura.

Pornaisten kunta i.a. Kunnan esittely. Viitattu 4.10.2013. http://www.pornainen.fi/kunnan-esittely.

Pornaisten seurakunta. i.a. Tietoa seurakunnasta. Viitattu 4.10.2013. http://www.pornaistenseurakunta.fi/tietoaseurakunnasta.html.

Puuska, Karolina 2012. Diakoniatyö ryhmissä ja lähiyhteisöissä. Teoksessa Raili Gothoni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki ja Karolina Puuska (toim.) Kantakaa toistenne kuormia. Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja, 111–150.

Rasila, Minna & Pitkonen, Maria 2010. Motivaatio, työn ilo ja into. Helsinki: Heuristica Oy.

Raunio, Antti 2000. Ihminen elää pelkästään toisille eikä itselleen. Luterilainen käsitys altruismista ja egoismista ihmisen toiminnan motivaationa. Teoksessa Mikko Malkavaara (toim.) Ei etsi omaansa. Tutkimuksia altruismista ja yhteisvastuusta. Helsinki: Kirkkopalvelut, 47–89.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 4.10.2013. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html.

Sauri, Pekka 2010. Vapaaehtoisen uupumus. Teoksessa Lari Karreinen, Maria Halonen ja Meri Tennilä (toim.) 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä sivistysliitto ry, 114–120.

Sorri, Hannu 2005. Elämän käänteet. Arvojen ja identiteetin muutokset. Teoksessa Marianne Nylund ja Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 126–140.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Tule mukaan. Vapaaehtoistyö. Tutustu ja tule mukaan vapaaehtoistoimintaan! Viitattu 3.10.2013. http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/8FE4FBB02F400707C2256FEA0041BBC6?OpenDocument&lang=FI.

Syrjänen, Kaisli 2010. Vapaaehtoisten työnohjauksesta apua toimijoiden tukemiseen ja innostamiseen. Teoksessa Lari Karreinen, Maria Halonen ja Meri Tennilä (toim.) 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä sivistysliitto ry, 121–128.

Tennilä, Meri 2010. 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Teoksessa Lari Karreinen, Maria Halonen ja Meri Tennilä (toim.) 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä sivistysliitto ry, 5–8.

Yeung, Anne Birgitta 2005. Tutkimustyökaluja vapaaehtoismotivaation mysteeriin. Teoksessa Marianne Nylund ja Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 83–103.

Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota? Teoksessa Marianne Nylund ja Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 104–125.

LIITE 1

KYSELYLOMAKE

Hei!

Olen diakoniopiskelija Saana Tourunen Järvenpään DIAK:sta. Olin harjoittelussa Pornaisten seurakunnassa tänä keväänä. Nyt teen opintoihini kuuluvaa opinnäytetyötä Pornaisten seurakunnan vapaaehtoistyöstä. Olen kiinnostunut sinun kokemuksistasi vapaaehtoistyössä. Opinnäytetyöni tarkoitus on palvella Pornaisten seurakunnan vapaaehtoistyötä ja auttaa sen kehittämisessä. Toivon, että vastaat kysymyksiin ja postitat kyselyn postimerkillä varustetussa palautuskuoressa minulle. Vastaukset käsittelen ehdottoman luottamuksellisesti. Palauta vastauksesi 14.6. mennessä. Kiitos!

1) Toimin vapaaehtoisena:

__Lähimmäisenkammarilla

__Naisten Käsityöpiirissä

__Ryhmänohjaajana

__Yhteisvastuukerääjänä

__Kirpputorilla

__Talkooemäntänä

__Ruoka-avun tehtävissä

__Ystävänä

__Saattoapuna

__Muu, mikä tehtävä?_____

2) Olen tehnyt vapaaehtoistyötä Pornaisten seurakunnassa:

___alle 1v. ___1-2 v. __2-5v. __5-10v.

__10-20v. __yli 20.v

3) Olen ansiotyössä___ eläkeläinen/ työtön___ .

4) Miksi olet mukana vapaaehtoistyössä?_____

_____

_____

_____

_____

_____

5) Mitä vapaaehtoistyö on sinulle antanut?_____

_____

_____

_____

_____

_____

6) Mitkä asiat olet kokenut haastavina vapaaehtoistyössä?_____

_____

_____

_____

_____

_____

7) Miten koet seurakunnan vapaaehtoistyön taustayhteisönä?

_____

_____

_____

_____

_____

8) Minkälaisia kokemuksia sinulla on seurakunnan työntekijöiden ja vapaaehtoisten yhteistyöstä?_____

_____

_____

_____

_____

_____

9) Millaista tukea tai koulutusta olet saanut työsi tueksi?_____

_____

_____

_____

_____

_____

10) Millaista palautetta olet saanut tekemästäsi vapaaehtoistyöstä?

_____

_____

_____

_____

_____

11) Koetko voivasi vaikuttaa työsi sisältöön?_____

_____

_____

_____

_____

_____

12) Miten haluaisit kehittää vapaaehtoistoimintaa Pornaisten seurakunnassa?_____
_____
_____
_____
_____
_____

13) Mitä muuta haluat sanoa?_____
_____
_____
_____
_____
_____

Kiitos vastauksista ja hyvää kesää!

Ystävällisin terveisin, Saana Tourunen